

บทที่ 6

การเจริญเติบโตของเมืองในสังคมพัฒนา กับ สังคมกำลังพัฒนา

การที่เมืองมีความเจริญเติบโตขึ้นหรือมีการขยายขนาดใหญ่ขึ้น จากที่ได้ทำการพิจารณาแล้วในบทที่ 5 เกี่ยวกับกัน (1) การขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตเมืองที่มีมากขึ้น (2) การที่ประชากรในเขตเมืองมีอัตราเพิ่มเติบโตเร็ว ตามธรรมชาติสูงขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิริวัติอุตสาหกรรมที่บังพลให้เกิดความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการสาธารณสุขและการแพทย์หรือการป้องกันโรคและการรักษาโรคที่มีประสิทธิภาพทำให้อัตราการตายลดลงอย่างรวดเร็ว และ (3) การขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมมีความต้องการแรงงานมากขึ้น บังพลให้มีการย้ายถิ่นจากชนบทเข้ามาประท居อยู่ในเขตเมือง ปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลให้เมืองขยายตัวหรือเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับ

อย่างไรก็ตามแบบแผนของการเจริญเติบโตของเมืองในสังคมหรือประเทศพัฒนา (developed countries) หรือสังคมระดับประเทศต่าง ๆ ในโลกที่ 1 (The First World) แตกต่างไปจากการเจริญเติบโตของเมืองในสังคมหรือประเทศต้องพัฒนา พัฒนา晚อย หรือกำลังพัฒนา (Underdeveloped or developing countries) หรือที่รู้จักกันในนามของประเทศต่าง ๆ ในโลกที่ 3 (The Third World) "ที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย และแอฟริกา ตะวันออกกลาง และ拉丁美洲 เป็นส่วนใหญ่" (Abrahamson ,Mark ; 1980 หน้า 127) ซึ่งส่วนใหญ่ในอดีตเคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศต่าง ๆ ที่พัฒนาแล้วในทวีปยุโรป ในประเทศเหล่านี้ได้เกิดเมืองที่สถาปนาขึ้นจากยานพาณิชย์ แหล่งอาชญากรรม และเมืองตั้งกล่าวทำหน้าที่ หรือมีบทบาทคล้ายคองเกรสทั้งก่อนและหลังจากชาติเหล่านี้ได้รับเอกราช

จากนั้นบังกล่าวสิ่งผลให้เมืองในโลกที่ 1 มีการขยายตัวเจริญเติบโต แตกต่างไปจากเมืองในโลกที่ 3 โดยเมืองในโลกที่ 1 มีการขยายตัวเจริญเติบโตแบบเป็นไปทีละขั้นตอน ตามรากเบื้องตนแรงงานส่วนเกินในชนบทให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวทางอุตสาหกรรมในเมือง ขั้นของการทำให้เป็นลักษณะแบบเมือง และการขยายขนาดเมืองเกิดควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยในระยะต้น ๆ ของการปฏิริวัติอุตสาหกรรม ที่ในเขตเมืองมีประชากรน้อยเพราะเหตุจัดกับโรคภัยไข้เจ็บในเขตเมือง แรงงานจากชนบทที่เป็นส่วนเกินได้เข้ามาทดแทนการขาดแคลนแรงงานในเมืองระยะแรกอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญขึ้นส่งผลให้ประชากร ตามธรรมชาติในเมืองเพิ่มขึ้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดความดุลความไม่สงบ

1. การขยายตัว (เจริญเติบโต) เมืองในสังคมพัฒนา

การเกิดเมืองครั้งแรกในโลกเมื่อประมาณ 5,500 ปีมาแล้วจากการตั้งถิ่นฐานของติ่งที่ เกวิต เมืองค.ศ. 1969 (ปัจจุบัน ค.ศ. 2008 ตั้งนั้นเมืองเกิดมาแล้วนับตั้งปัจจุบัน 2008 - 1969 = 39 + 5500 = 5,539 ปี) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ออฟ เฟนเซม (Kinsley David, 1969; Abrahamson, Mark ; 1980 pp.29-30 อ้างถึง A.L. Oppenheim ; 1957) ที่ว่า “เมืองเกิดขึ้นที่ใดก็ที่หนึ่งระหว่าง 4,000 และ 3,500 ปีก่อนคริสต์ก้า” ซึ่งการเกิดเมืองและขยายตัวเจริญเติบโตเมืองในส่วนต่าง ๆ ของโลก มีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน

จุดทั้งเหตุที่ทำให้เมืองในส่วนต่าง ๆ ของโลก มีแบบแผนการขยายตัวเจริญเติบโต แยกต่างกันก็คือ (ก) ความคิดที่ตั้งท้ายความสามารถจัดการริมแม่น้ำหรือแม่น้ำไปสู่ยุคการสำรวจ (ข) การก่อเนิดลักษณะนิยมโลก (ค) การปฏิวัติอุดสาหกรรม

จาก (ก) การที่ได้เกิดแนวความคิดว่าโลกกลม ซึ่งขัดแย้งกับความเชื่อเดิม ส่งผลทำให้เกิด “ยุคสำรวจ” ทั้งนี้ช่วยให้เดินทางโดยใช้เส้นทางน้ำซึ่งสะดวกที่สุด ในสมัยนั้น ไปพบดินแดนต่าง ๆ นอกดินแดนยุโรป อันได้แก่ เอเชีย แอฟริกา ตะวันออกกลาง และคาดเดอนเมริกา ซึ่งดินแดนดังกล่าวส่วนใหญ่ต่อมามาได้ตอกเป็นอาณานิคม (colony) ของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เช่นอังกฤษ ฝรั่งเศส ปอร์ตุเกส สเปน และอัลลันดา เป็นต้น อาณานิคมเป็น “เขตแบ่งป้องของรัฐที่ย้ายถิ่นเอาผู้คนจากเมืองแม่เข้ามาตั้งถิ่นใหม่ในที่ดินของรัฐบาลกลาง แต่ประกอบด้วยมีสถานภาพทางการเมืองต่ำด้อยกว่าที่คงอยู่ในเมืองแม่” (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 หน้า 70) สำหรับยุคสำรวจเริ่มต้นประมาณคริสต์วรรษที่ 16 (ค.ศ. 1500 - 1600)

จาก (ข) การก่อเนิดลักษณะนิยมโลก ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เวนิส เมือง (ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศอิตาลี ในปัจจุบัน) เมื่อคริสต์วรรษที่ 16 เช่นเดียวกับยุคการสำรวจ ซึ่งหั้งการสำรวจและการค้าขายเป็นของคู่กัน จากระบบเศรษฐกิจตามลักษณะนิยมซึ่งเน้นการผลิตเพื่อการจำหน่าย ทั่วโลก จากระบบที่เน้นการบริโภค ระบบเศรษฐกิจตามลักษณะนิยม ซึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับลักษณะนิยม (colonialism) ตั้งนั้นซึ่งควรจักได้ท่าความเข้าใจความหมายของลักษณะนิยมต่อไปนี้

“ทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดรูปแบบซึ่งเป็นลักษณะของระบบที่เป็นสังคมของประเทศที่เจริญก้าวหน้าทางอุดสาหกรรมมีลักษณะที่เด่นๆ มีดังนี้ (ก) บุคคล หุ้นส่วน และบรรษัท เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และทรัพยากรที่เป็นทุน (ข) การดำเนินงานด้วยการแบ่งปัน

เพื่อกำไรของผู้เป็นเจ้าของเป็นสำคัญ (ค) การกระตุ้นให้เกิดวิสาหกิจ (ง) การเพิ่มการค้นคิดประดิษฐ์ (จ) การปรับปรุงกรรมวิธีทางเทคโนโลยี (ฉ) การคัดเลือกชั้นดีเป็นงานข้านาญพิเศษ (ช) มีการขยายการผลิตอย่างรวดเร็ว (ซ) มีการขยายการค้าแฟรี่ไปทั่วโลก (ญ) มีการรวมกันเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่และมีพลังเป็นจำานวนมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิด (ญ) เอกชนควบคุมรัฐบาลได้บ้าง (ญ) ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเป็นระยะ ๆ (ญ) องค์การแรงงานที่มีพลังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้คุณภาพสถานภาพดีขึ้นและมีอิทธิพลด้วย

จากคำอธิบาย ความหมายของคำว่า "ทุนนิยม" ดังกล่าวจึงไปเกี่ยวข้องกับ "อาณา尼ค" โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวัตถุติดและการตลาด ซึ่งในระยะต่อไปของการปฏิวัติอุตสาหกรรมจะเห็นได้เด่นชัดมาก

จาก (ค) การปฏิวัติอุตสาหกรรม เกิดในยุโรปโดยมีประเทศอังกฤษเป็นศูนย์กลางประมาณ ค.ศ. 1750 หรือกลางศตวรรษที่ 18 (Humphry, Marry; 1971) ได้เปลี่ยนแปลงสังคมมนุษย์อย่างที่ไม่เคยเป็นมา ก่อนซึ่งบางท่านจัดเป็นคลื่นลูกที่ 2 ใน การเปลี่ยนแปลงมนุษยชาติ นั่นก็คือ การทำงานในระบบโรงงาน ซึ่งเกิดความมานะตั้งจากคันพนและประดิษฐ์ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้แทนแรงงานคนและสัตว์ หรือใช้หุ่นแรงมากกว่าเทคโนโลยี เรียบง่ายหรือแบบปั๊มฐานแต่เดิม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งเสริมระบบทุนนิยมโลกซึ่งเกิดมา ก่อนหน้านี้แล้ว การตั้งกล่าวว่า นำไปสู่ความก้าวหน้า ระบบอุตสาหกรรมในประเทศต่าง ๆ ของยุโรป "ปัจจัยวัตถุติดและตลาด" เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมลักษณะอาณา尼ค และก่อให้เกิดความขัดแย้งในยุโรปที่บังพลให้เกิดสงครามโลก ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1914 ถึง 1918 และค.ศ. 1939 ถึง 1945 ตามลำดับ

จากปัจจัยตาม (ก) ความคิดที่แยกแยะไปจากความเชื่อศาสนาโรมันคาಥอลิกที่ นำไปสู่ "บุกสำรวจ" (ข) การดำเนินด้วยทุนนิยมโลก รวมถึง "ลักษณะอาณา尼ค" และ(ค) การปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นจุดเปลี่ยนแบบแผนการขยายตัวของสังคมโลกที่ 1 ที่แตกต่างไปจากเมืองในโลกที่ 3 กล่าวคือ เมืองต่าง ๆ ในโลกที่ 1 ซึ่งมีการขยายตัวเรียบเดิมโดยเป็นลักษณะการขยายตัวของเศรษฐกิจซึ่งเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ กับจำนวนประชากร (หัวตามธรรมชาติและการย้ายจากชนบทเข้ามาทำงานในเมือง) ที่เพิ่มขึ้น และ (2) จากการที่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปไปยึดประเทศต่าง ๆ นอกทวีปมาเป็นอาณา尼ค เพื่อเป็นแหล่งส่งวัตถุติดและตลาด ทำให้เมืองแม่เป็นเมืองเมืองศูนย์กลาง (core city) ท่าหน้าที่นำเข้า (import) วัตถุติดจากเมืองอาณา尼ค (colony city) และส่งออก (export) สินค้าไปยังเมืองอาณา尼ค เมืองในสังคมอาณา尼คจึงเป็นเมืองพึ่งพา (peripheral city)

การตั้งกล่าวส่องผลให้การขยายตัวเรียบเดิมของเมืองในโลกที่ 1 ตั้งเรื่น ลดลงตอนใน

ประเทศไทยอังกฤษ ปารีสในประเทศฝรั่งเศส รวมถึงเมืองต่างๆ ในสเปน โปรตุเกส เป็นไปตามลำดับข้าง และเจริญรุ่งเรือง ตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่วนเมืองต่างๆ ในพื้นที่ที่ชาวบุโรปลอบบี้เข้าไปตั้งต้นฐาน โดยเฉพาะชาวอังกฤษมักเป็นชนกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มครอบครองหรือกลุ่มอิทธิพล เช่นในสหภาพและบริการต่อ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา ในระยะแรกล้วนเคยเป็นอาณาจิตรมา ก่อนทั้งสิ้น ต่อมาประเทศไทยเหล่านี้ได้ประกาศอิสรภาพเมื่อ 1 มกราคมปี 1945 เป็นของตนแต่เมืองต่างๆ ในประเทศไทยดังกล่าวมีแบบแผนการขยายตัวเจริญเติบโตเป็นแบบเดียวกับประเทศไทยแม้ เพาะภารพยากรรมมนุษย์ที่มีวัฒนธรรมเป็นอย่างเดียวทันเป็นส่วนมาก ดังพบริจาร์ชันตอนวิพากษ์การเขตเมืองของประเทศไทยที่รัฐบาลเมริกา ซึ่งเป็นอาณาจิตรของประเทศไทยอังกฤษมา ก่อนและประกาศอิสรภาพ เมื่อ ค.ศ. 1776) ดังนี้

- (1) เมืองระดับก่อนอุตสาหกรรม (preindustrial city)
- (2) ระดับการท่าให้เป็นแบบเมืองอุตสาหกรรม (urban – industrial city)
- (3) ระดับมหานคร (metropolis) และ
- (4) ระดับอภิมหานคร (megalopolis) ส่วนของที่ประกอบของแต่ละชั้นตอนตั้งปีกๆ ตามแผนภูมิที่อ้างไปนี้

ชั้นตอนวิพากษ์การเขตเมืองของประเทศไทยพัฒนา (สหรัฐอเมริกา) **

	ระดับก่อนอุตสาหกรรม (preindustrial city)	ระดับเมืองอุตสาหกรรม (urban – industrial city)	ระดับมหานคร (metropolis)	อภิมหานคร (megalopolis)
ขนาดเมือง	เล็ก, ตั้งอยู่ห่างๆ กัน	ใหญ่มากขึ้น	กึ่งบางตัวของเมืองที่อยู่ในอิทธิพลและงานเมือง	ประกอบตัวของมหานครเข้าด้วยกัน
สถานที่ตั้ง	ตามเส้นทางคมนาคมทางน้ำ	ตามแนวทางรถไฟ โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่ใกล้สถานี	ตามถนนไฮเวย์ ซึ่งเป็นไฮเวย์ทางตัว	คล้ายกับมหานคร

	ระยะก่อน อุตสาหกรรม	ระยะเมืองอุตสาหกรรม	ระยะมหานคร	อภิมหานคร
	(preindustrial city)	(urban – Industrial city)	(metropolis)	(megalopolis)
เชื้นทาง คณนาคม	ทางน้ำ	ทางรถไฟ	ไฮเวย์ ศูนย์กลางไฮเวย์ ทาง ด่วน	คล้ายกับมหานคร
ประชากร	1,500 – 5,000 คน หลังพศ.2453 นับที่ 2,500 คน	100,000 – 1,000,000 คน	มากกว่า 1 ล้าน คน	ซึ่งอยู่กับมหานครที่ ประกอบเข้าด้วยกัน เป็นอภิมหานคร
อาชีพ	การค้า ธุรกิจ บริหาร บริการ ช่างฝีมือ	ทำงานในระบบโครงงานใหญ่ เครื่องจักรกล	อาชีพบริการมี อัตราส่วนเพิ่มขึ้น เช่น ธุรกิจการเงิน การธนาคาร ประภันภัย ประภันชีวิตฯลฯ	เหมือนมหานคร
แรงงาน	คนและลูกวัว	เครื่องจักรผลิตงานไอน้ำ แก๊ส ไฟฟ้า	เหมือน 2 และมี เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ	เหมือนระดับที่ 3
เทคโนโลยี	ระดับต่ำ เรียน ร่าย	ระดับสูงขึ้นขั้นขั้น และ [*] ทันสมัย	ระดับสูง ส่งผลให้ โครงสร้างอาชีพ บริการมีอัตราสูง กว่าท่องงานใน โครงงาน	เหมือนระดับที่ 3

	ระยะเมืองก่อน อุตสาหกรรม	ระยะเมือง อุตสาหกรรม	ระยะมหานคร (metropolis)	อภิมหานคร (megalopolis)
การกระจาย เมือง	ตามทางน้ำ	จากชั้นดินถือยู่ส่วน กลางและชั้นดินทรายของ ประเทศไทย ความเส้นทาง คมนาคมทางรถไฟฟ้า	เกิดขึ้นเมืองแบบ ล่างๆ	เมืองระดับที่ 3
ลักษณะ โครงสร้าง	ศูนย์กลางแห่ง เดียว	ศูนย์กลางเพิ่มขึ้นเกิด ในงานขนาดใหญ่มีการ แข่งขันก้าวการ ค้าส่ง	หลักศูนย์กลาง ทั่วศูนย์กลาง ธุรกิจ การค้า กระจายหลอยจุด	เมืองระดับที่ 3

** อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน การพิจารณา ดูไบโอน (อัคชรทุก), พ.ศ. 2530 หน้า 36 –38 และ Kammeyer, 1994, P.608

จาก (1) เมืองระดับก่อนอุตสาหกรรม ของประเทศไทยเริ่มต้นได้แก่ การทำให้เป็นแบบ
เมืองตั้งแต่ชาวบุรุษพื้นเมืองตั้งถิ่นฐานในระบบที่เป็นอาณา尼คของหมู่บ้านอาณาจักร

จาก (2) ระยะการท่าให้เป็นแบบเมืองอุตสาหกรรม เมืองจากประชากรมีวัฒนธรรม เป็น
แบบเดียวกับชาวบุรุษปัจจุบันนี้จึงนับได้ว่าเกิดพร้อมกับประเทศไทยต่างๆ ในทวีปยุโรป ซึ่งเป็นระยะ
ที่มีการขยายขนาดเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

จาก (3) ระยะมหานครเป็นขั้นที่เมืองขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเป็นแบบหลักศูนย์กลาง
มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีท่าให้เกิดขึ้นเมืองและลดความสำคัญบริเวณที่อยู่ใกล้เดิมลง
อัตราส่วนของการประกอบอาชีพในเมืองเปลี่ยนไปโดยเฉพาะการทำางานในระบบโรงงานผลิตลง
ท่าให้คนงานเสื้อคล้องสีน้ำเงิน (blue collar workers) ลดลง ขณะที่คนงานเสื้อคล้องขาว
(white collar workers) เพิ่มจำนวนขึ้น กล่าวคือสัดส่วนอาชีพบริการเพิ่มขึ้น

จาก (4) ระยะอภิมหานคร (Megalopolitan Period)

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 นครที่เป็นศูนย์กลางจำนวนมากได้ขยายตัวครอบคลุม
ชุมชนและเชื่อมโยงเป็นชุมชนใกล้เคียงเข้าด้วยกันในทางสังคมและในทางเศรษฐกิจ สำนักสำรวจ
ในประชากรประเทศไทยเริ่มใช้การนับ "Metropolitan Statistical Area (MSA)" เนื่องมีมาตรฐานตั้งก่อตั้งตามปกติเกิดกับเมืองหนึ่งหรือหลาย ๆ เมืองเข้าด้วยกัน
ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างน้อย 100,000 คน โดยพักราชที่ศูนย์กลางเมืองจำนวน 50,000 คน

หรือมากกว่าในปัจจุบันประชาชนชาวสหรัฐอเมริกามากกว่า 3 ใน 4 หรือร้อยละ 75 (77.5 เปอร์เซ็นต์) อาศัยอยู่ใน 284 MSA_s ปีค.ศ. 1990 เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อเมริกา ที่ชาวอเมริกันส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในมหานครที่มีประชากรมากกว่า 1 ล้านคน หรือมากกว่า โดยมหานครนิวยอร์กมีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งคือ 18.1 ล้านคน อันดับที่ 2 ออกซแองเจลิส 14.5 ล้านคน และอันดับที่ 3 ชิคาโก 8 ล้านคน (ดูตารางแสดง 20 มหานครในสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1990 ประกอบ)

ตารางแสดงมหานครในสหรัฐอเมริกา เขตขนาดใหญ่ลำดับที่ 1-20 ปี

ค.ศ. 1990

	Size (Millions)	Rank	
		1990	1980
Metropolitan Area			
New York CMSA	18.1	1	1
Los Angeles CMSA	14.5	2	2
Chicago CMSA	8.0	3	3
San Francisco CMSA	6.3	4	5
Philadelphia CMSA	5.9	5	4
Detroit CMSA	4.7	6	6
Boston CMSA	4.2	7	7
Washington, D.C. MSA	3.9	8	8
Dallas CMSA	3.9	9	10
Houston CMSA	3.7	10	9
Miami CMSA	3.2	11	12
Atlanta MSA	2.8	12	16
Cleveland CMSA	2.8	13	11
Seattle CMSA	2.6	14	18
San Diego MSA	2.5	15	19

Minneapolis-St. Paul MSA	2.5	16	17
St. Louis MSA	2.4	17	14
Baltimore MSA	2.4	18	15
Pittsburgh CMSA	2.2	19	13
Phoenix MSA	2.1	20	24

Kammeyer et.al., 1994, P.607 :Source ; U.S.Bureau of the Census. "Half of the Nation's Population Lives in Large Metropolitan Areas." United States Department of Commerce News, CB 91-66, February 21, 1991.

มหานครบางแห่งมีความเจริญเติบโต โดยมีการขยายตัวโดยรอบ ทำให้มหานครนั้นและยังขยายตัวทับซ้อนกับรอบนอกของมหานครที่อยู่ติดกัน ดังผลให้มีการเชื่อมโยงและพัฒนา ระหว่างชุมชนเมือง (Urban) และชุมชนชานเมือง (Suburban) เข้าด้วยกัน บางแห่งเป็นแนว เชื่อมติดต่อกันนับร้อยไมล์ "กระบวนการดังกล่าวถูกเรียกว่า 'เมgalopolis'" (Gottmann) เรียกว่า "อภิมหา นคร" (Megalopolis) ซึ่งเกิดขึ้นโดยทั่วไป" (Kammeyer กับพวก, 1994 หน้า 608 อ้างใน Gottmann, 1961 : Gottmann and Harper, 1990) ทั้งนี้ สถานะนักศึกษาการเจริญเติบโตของ ประชากรสหราชอาณาจักรได้ริเริ่มให้เห็นว่า ในปี ค.ศ.2000 จะมีอาณาเขตตามนัยดังกล่าวอันได้แก่ อภิมหานครในประเทศไทยหรือเมืองกรุงเทพมหานครเป็นจำนวน 25 เมืองอภิมหานคร (Megalopolitan area) (ดูแผนภาพแสดงเขตอภิมหานครประเทศไทยในปี ค.ศ.2000 ประกอบ)

แผนภาพแสดงอภิมานคร ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ.2000

Megalopolis in the Year 2000 "Kammeyer,et.al.,1994,P.608 : Source ; Presidential Commission on Population Growth and American Future. Population Growth and the American Future.Washington, D.C.: United States Government Printing office, 1972,P.23)

การขยายตัวของเมืองประเทศสหรัฐอเมริกา

ประชากร

พ.ศ.	ชนบท	เมือง
2333 (1790)	94.9	5.1
2463 (1920)	ประชากรในเขตเมืองสูงกว่าชนบท	
2333 (1790)	นิวยอร์ก มีพื้นเมือง 50,000 คน (1)	
	ฟล่าเดลเพีย มีพื้นเมือง 30,000 คน (2)	

จากตารางการขยายตัวของเมืองในประเทศไทยวัดโดยเมืองที่มีประชากรมากกว่า ปี พ.ศ.2333 (ค.ศ.1790) สัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองใหญ่เป็นลักษณะที่ 1 ได้แก่ นิวยอร์กมี พลเมืองเพียง 50,000 คน ส่วนเมืองใหญ่ลักษณะที่ 2 ได้แก่ พลเมืองเพียง 30,000 คน 130 ปีผ่านไป คือ พ.ศ.2463 ประชากรในเขตเมืองมีมากกว่าเขตชนบท

พ.ศ.	จำนวนเมืองที่มีประชากรมากกว่า		
	25,000 คน	50,000 คน	500,000 คน
2333 (1790)	2		
	นิวยอร์ก, พลเมืองเพียง		
2503 (1960)	676		
2393 (1850)			1 (นิวยอร์ก)
2503 (1960)			21 *

* เมืองที่มีประชากรมากกว่า 1 ล้านคน 5 เมือง = 17 ล้าน

เมื่อพิจารณาตารางนี้ประกอบพบว่า ปี ค.ศ.1790 เมืองที่มีประชากรมากกว่า 25,000 คน มีเพียง 2 เมือง ได้แก่ นิวยอร์ก และพลเมืองเพียง เมืองที่มีประชากรมากกว่า 5 แสนคนไม่มี เลย กระแท้ 60 ปีต่อมา (ค.ศ.1850) จึงมีเมืองที่มีประชากรมากกว่า 5 แสนคน 1 เมือง ก็คือ นิวยอร์กนั้นเอง 110 ปี ต่อมาไม่มีเมืองขนาดดังกล่าวถึง 21 เมือง (คุณภาพจะดีในการวิเคราะห์ ดูจากต้น) (อัตรา率), 2530 คน/ 38-40)

อัตราส่วนประชากรระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท

ประเทศไทยวัดโดยเมือง พ.ศ. 2333 – 2503

ปี พ.ศ. เมือง	ชนบท	ร้อยละ
2333 (1790)	5.1	94.9
2373 (1830)	8.8	91.2
2413 (1870)	25.7	74.3
2453 (1910)	45.7	54.3
2463 (1920)	เมืองมากกว่าชนบทเป็นครึ่งแรก	
2503 (1960)	69.9	30.1

จากตารางข้างต้นบังชี้บัน ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมากกว่าร้อยละ 80 และร้อยละไม่ถึง 20 ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท แต่มีวิธีจัดแบบเมือง

ตั้งแต่ปี 2463 (1920) เป็นต้นมา ประชากรอพยพไปอยู่ชานเมืองและสัมพันธ์ติดต่อกับศูนย์กลางเมือง การขยายจากเขตเมืองสู่ชานเมือง (Sub - Urban) จึงเกิดนครหลวง (Metropolitan) ขึ้นการเดินทางของเมืองจึงแบ่งได้ 2 เขต คือ

- (1) Urbanization การขยายตัวที่เกิดจากการเดินทางของเมือง
- (2) Sub-Urbanization การขยายตัวของชานเมือง (ดูรายละเอียดในการเดินทาง สุขเกษม (อักษรกู้), 2530,หน้า 40)

ตารางแสดงการขยายตัวที่เกิดจากการเดินทางของเมือง (Urbanization)

และการขยายตัวของชานเมือง (Sub-Urbanization)

	1900-1910	1910-1920	1920-1930	1930-1940	1940-1950	1950-1960
พื้นที่ทั่วทั้งหมู่บ้าน สหรัฐอเมริกา	21.0	14.9	16.1	7.2	14.5	18.5
พื้นที่ของนครหลวง	32.0	25.4	17.1	8.5	21.8	26.4
พื้นที่ของเขตเมือง	36.6	27.7	23.8	5.4	13.9	10.7
พื้นที่ของชานเมือง	24.3	21.3	33.2	13.9	34.7	48.6

การเดินทาง สุขเกษม (อักษรกู้), 2530,หน้า 40)

เมื่อได้พิจารณาจากตารางพบว่า

ระหว่างปี ค.ศ. 1900 – 1920 Urbanization ขยายตัวมากกว่า Sub-Urbanization

ระหว่างปี ค.ศ. 1920 - 1960 Urbanization ขยายตัวน้อยกว่า Sub-Urbanization

โดย ค.ศ. 1930 – 1940 Sub-Urbanization ขยายมากกว่า Urbanization 3 เท่า

ค.ศ. 1950 – 1960 Sub-Urbanization ขยายมากกว่า Urbanization 6 เท่า

ค.ศ. 1950 – 1960 เมืองใหญ่ขยายตัวเพียง 1%

ชานเมืองขยายตัวถึง 71%

ในปี ค.ศ. 1960 ประเทศสหรัฐอเมริกา มีนครหลวง 212 เขต พื้นที่ 10% ประชากร 63% ความหนาแน่น 364/ไมล์² ห่างประเทศ 51/ไมล์² และในปี ค.ศ. 1990 มีถึง 284 นครหลวงและเป็นปีแรกที่ประชาชนอเมริกันส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่มีประชากรมากกว่า 1 ล้านคนไป (Kammeyer กับพวาก 1994 หน้า 607 อ้างใน Hughes and Sternberg ,1993,P.5)

2. การขยายตัว (เจริญเติบโต) เมืองในสังคมกำลังพัฒนา

การขยายตัว (เจริญเติบโต) เมืองในสังคมกำลังพัฒนาหรือพัฒนา หรือประเทศโลกที่ 3 (Third World) ซึ่งเป็นการติดตราประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในทวีปเอเชียและริกา ตะวันออกกลาง และลาดินอเมริกา ที่เป็นชาติค่อนข้างยากจน อันมีเหตุมาจากขาดแคลน เทคโนโลยีสมัยใหม่ สมฐานานะโลกที่ 3 นำมาใช้หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (World War II ระหว่างปี ค.ศ. 1939- ค.ศ. 1945) ซึ่งโลกอยู่ในสภาพของสงครามเย็น (Cold War) โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้วอำนาจ จาก (1) ภายใต้สนธิสัญญาแนวโน้ม (NATO) เป็นการรวมเข้าด้วยกันระหว่างประเทศสวีเดน อเมริกา และประเทศพันธมิตรในยุโรปตะวันตก ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยม และ (2) ภายใต้สนธิสัญญาوارซอฟ (Warsaw) เป็นการรวมเข้าด้วยกันระหว่างประเทศ สหภาพโซเวียต รัสเซีย และประเทศพันธมิตรในยุโรปตะวันออกที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบมาร์กซิสต์โซเวียต คอมมิวนิสต์ (Marxist Socialism) หรือที่เรียกว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism) และอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นแบบสังคมนิยม (Socialism) (1) และ (2) ได้รับสมญานามว่าโลกที่ 1 (First World) และโลกที่ 2 (Second World) ตามลำดับ สำหรับเกณฑ์ที่นำมาใช้จัดกลุ่มประเทศต่างๆ ในโลกที่ 3 (Third World category) จะเกี่ยวข้องกับมิติต่างๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ อำนาจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ฯลฯ หรือที่เรียกร่วมๆ ว่า วัฒนธรรม ที่ต้องพัฒนา (Underdeveloped) กว่าประเทศที่ผ่านการปฏิวัติอุตสาหกรรมมาแล้วซึ่งเกิดความทันสมัยทางสังคม (Social modernization) ความทันสมัยทางเศรษฐกิจ (Economic modernization) ความทันสมัยทางการเมือง (Political modernization) ความทันสมัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Sciences and Technological modernization) เป็นต้น

การมีความทันสมัยต่างๆ จึงได้รับสมญานามว่า "พัฒนาแล้ว" ส่วนโลกที่ 3 เป็นไปในทางกลับกันคือ "ต้องพัฒนา" และสิ่งที่เป็นรูปธรรมว่า "ต้องพัฒนา" อย่างหนึ่งก็คือ ประมาณปี ค.ศ. 1800 ประเทศในโลกที่ 3 ส่วนมากล้วนเคยเป็นเมืองขึ้น หรือเป็นอาณานิคม (Colony) ประเทศต่างๆ ในยุโรปที่ขึ้น ซึ่งว่า "พัฒนาแล้ว" เก็บจะหันสิ่งส่วนบางประเทศที่ไม่ได้เป็นเมืองขึ้นมาได้หมายความว่าเป็น "ประเทศพัฒนา" เพราะมิติต่างๆ ในสังคมหาได้แตกต่างไปจากกลุ่มประเทศในโลกที่ 3 ไม่

จากการที่ประเทศในโลกที่ 3 ที่เคยเป็นอาณานิคมมาก่อนและตกอยู่ในอำนาจของเจ้าของอาณานิคม ประเทศเจ้าของอาณานิคมในยุโรปได้ใช้อำนาจสถาปนาเมืองขึ้นมาเพื่อยังประโยชน์ในด้านการค้า (เป็นแหล่งรวบรวมและส่งออกวัสดุตุนติบไปยังเมืองแม่และเป็นแหล่งนำเข้าผลิตภัณฑ์หรือเป็นตลาดต้นค้าที่เป็นไปแบบการลงทุนแบบไม่เป็นธรรม (unequal

exchange) คือ ชื่อวัดถูกติดราคากูก และขายผลิตภัณฑ์ราคاضง) เป็นต้น ทำให้เมืองในโลกที่ 3 มีหน้าที่และรูปแบบตามที่เมืองแม่กำหนด การซื้อขายด้วยเจริญเติบโตเมืองจึงมีรูปแบบ (pattern) เฉพาะของกลุ่มประเทศเหล่านี้และรูปแบบรวมถึงการหน้าที่ยังเป็นแบบเดิมแม้จะได้รับอิทธิพลมีอานาจอธิบดีอยู่เป็นของตนเองแล้ว

จากการเป็นเมืองที่อยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าของอาณา尼คム “เมืองต่างๆ ของอาณา尼คุมจึงเป็นเมือง เมืองบริหาร (แซทเทลิต ; Satellites) ที่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของเมืองในยุโรปในระบบโลก (World system)” (Abrahamson,Mark ; 1980 P.129) เช่น เดสตี รังกุ้ง เป็นเมืองบริหารของลอนดอน ส่วนเวียงจันทร์ หลวงพระบาง ไช焉ร้อน ขานอย เป็นเมืองบริหารของปารีส ฯลฯ เป็นต้น

ลักษณะการทำให้เป็นแบบเมืองที่เป็นผลมาจากการสร้าง “อาณา尼คุม” (Colonization and Urbanization)

1. ศูนย์กลางของอาณา尼คุมมักจะสร้าง ขึ้นในทำเลใกล้ชายฝั่งซึ่งสามารถรวบรวมวัสดุดินเพื่อการส่งออกไปยังประเทศเมืองแม่ และเป็นทำเลที่สามารถควบคุมและรักษาความปลอดภัยได้ ในบางกรณีอาจตั้งศูนย์กลางสิกเข้าไป ซึ่งศูนย์กลางตั้งกล้าวจักเป็นสถานที่อ่านวยความสะดวกในการจัดการอาชีพต่างๆ เช่นเหมืองแร่ เหมืองถ่านหิน อุตสาหกรรมป่าไม้ แต่เป็นทำเลที่มักไม่ต้องการผู้คนเนื่องจากขาดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ความสะดวกเกี่ยวกับเดินทางคมนาคม (อ่านรายละเอียดใน Abrahamson,Mark ; 1980,P.129)

1. รูปแบบเมืองในอาณา尼คุมต่างๆ

ยกเว้นทำเลที่ตั้งเมืองของเมืองแล้ว พบร้าเมืองในอาณา尼คุมต่างๆ มีความแตกต่างกันไปตามการปฏิบัติหรือนโยบายของประเทศหรือเมืองแม่ในยุโรปที่แยกต่างกัน ซึ่งพบได้จากกรณีของสเปน (Spain) ปอร์ตุเกส (Portugal) ช็อล์แลนด์ หรือดัทช์ (Dutch) อังกฤษ (England) และฝรั่งเศส (France) (Abrahamson,Mark ; 1980)

ก.“เมืองในสังคมหรือประเทศที่สถาปัตย์คือเป็นอาณา尼คุมจากวัตถุประมงค์หลักของชาวสเปนคือ นำความมั่งคั่งจากอาณา尼คุมส่งกลับไปสเปน ส่งผลให้สร้างเมือง (Town) เพื่ออ่านวยความสะดวกในการรุกรานและควบคุม การสร้างเมืองขึ้นเพื่อการตั้งกล้าวทำให้เป็นการง่ายในการป้องกันและขยายที่บริหารอาณา尼คุม และควบคุมคนงานพื้นเมือง ที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน โบส์ของนิชชันนารีใช้เป็นที่สัดดับหรับพังความเป็นไปของประชาชนที่เป็นอาณา尼คุม เพื่อการตั้งถิ่นฐาน(เมือง)ที่มั่นคง” (Abrahamson,Mark;1980 P.130) “เวราครูซ (Vera Cruz;1519) ลิมา (Lima;1535) โบโกต้า (Bogota;1538) เป็นตัวอย่างเมืองที่เกิดในช่วงเวลา

ที่ชาวสเปน (สแปนิช; Spaniards) มาถึงเมืองริการะยะแรก ที่มีรูปแบบและการหน้าที่เป็นแบบเมืองอาณา尼คุณของชาวสเปน ได้กำหนดไว้ในปี 1523 เมือง (town) จำนวนมากได้ขยายตัวเจริญเติบโตเป็นนครหรือเมืองขนาดใหญ่ (city) อายุกว่าครรภ์ ทั้งนี้ได้กำหนดรูปแบบไว้แน่นอน เช่น กำหนดความกว้างของถนนและทำเลพิเศษเฉพาะอาคารสาธารณะ ซึ่งแตกต่างไปจากเมืองต่าง ๆ ของชาวยุโรปในเมืองริการะยะแรกจากกำแพงและเป็นรูปแบบเมืองที่ตั้งตามชายฝั่ง เพื่อป้องกันการโจมตีจากชาวยุโรปอื่น ๆ การป้องกันการลุกขึ้นต่อสู้ของคนพื้นเมืองเป็นปัญหาโดยทั่วไป จึงต้องสร้างอาคารส่วนกลางเพื่อสนับสนุนเมืองเมื่อเกิดความจำเป็น เช่น สถานที่สำหรับผู้ลี้ภัยชาวอาณา尼คุณ" (Abrahamson, Mark; 1950, P.130)

ขณะที่เมืองที่เกิดจากชาวสเปนได้ขยายขนาดเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังคงหน้าที่ของครอบครองจำกัด เช่นหน้าที่ทางเศรษฐกิจ กฎหมายของสเปนห้ามห้องถั่นทำการผลิตสินค้าเก็บอบทุกประเภท และผู้นำชาวสเปนที่ปกครองอาณา尼คุณ ชอบฉ้อราษฎร์ และเป็นพวกตัวยศความสามารถ โดยมีความสนใจหรือความรู้เกี่ยวกับอุดมทรัพย์ธรรมน้อยพากเพียรเข้ามาอย่างอาณา尼คุณ เพื่อ "รับเพื่อชัยชนะ ปล้นสะดมและปกครอง ไม่ใช่เพื่อทำงาน" (to fight plunder, and rule, not to work) (Abrahamson, Mark; 1980, P.131 อ้างถึง Kingsley David, 1974) ศาสนา (church) เป็นสิ่งหน่วงเหนี่ยวขัดใจ (impeded) การพัฒนาเศรษฐกิจ อาณา尼คุณต่าง ๆ ของสเปน เช่นเดียวกันกับผู้ปกครองนิคุน (Spanish elite) โดยถือครองที่ดิน ทั้งในชนบทและเมืองจำนวนมากmany ซึ่งห้ามใช้ในทางธุรกิจ และใช้ความมั่งคั่งสร้าง (อาคารทางศาสนา) โบสถ์ที่สวยงามมากกว่า การลงทุนหรือการผลิต

ช. เมืองอาณา尼คุณในปกครองของโปรตุเกส (Portugal's colonial) โปรตุเกส ก็เช่นเดียวกันกับสเปนคือมุ่งตักดึงความมั่งคั่งสูงสุด พบได้จากนโยบายเป็นบังคับและจำกัด การพัฒนาศูนย์อาณา尼คุณ เช่น รี-โอ เจรเจน-โร (Rio de Janeiro) ที่เป็นเมืองเก่าในภาคอาคเนย์ของราชอาณาจักรเป็นเมืองที่สถาปนาขึ้นจากนโยบายที่มิได้ (เจตนา) เจาะจง และไม่ได้มีรูปแบบแผนแต่อย่างใด (Abrahamson, Mark; 1980 P.131)

ค. เมืองอาณา尼คุณในปกครองของดัช และอังกฤษ (Dutch and English's colonial) ตรงกันข้ามกับเมืองอาณา尼คุณในปกครองของสเปนและโปรตุเกส กล่าวคือเป็นเมืองอาณา尼คุณที่สัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาจริงทำให้ เมืองอาณา尼คุณของอังกฤษ (British) และ ดัช (Dutch) ในเมืองเหล่านี้ ได้พัฒนาขึ้นทั้งที่ตั้งกองทหารที่ถาวรสและตลาด (garrisons and marketplaces) จากช่วงเวลาที่เริ่มต้นเป็นอาณา尼คุณ แต่มิได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะใช้ในการแสวงหาความมั่งคั่ง

จากนโยบายอาณานิคมที่แยกต่างด้วยกล่าวสั่งผลต่อรูปแบบการขยายตัวเจริญเติบโตของการทำให้เป็นแบบเมือง ดังเช่น บัวโนสไอร์ส (Buenos Aires) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอาร์เจนตินา ประชากรอยู่ที่ 25,000 คน และปราศจากถนนทางข้ามของเมืองทำให้ด้านข้ามเมืองไม่สามารถติดต่อกันเมืองอื่น ๆ เกือบทั้งหมด หลังจากสเปนยึดเป็นอาณานิคม 200 ปีเศษ ในทางกลับกัน หลังจากดัชตันพับ นครนิวยอร์ค (New York City's founding by the Dutch) 200 ปี ประชากรขยายตัวเพิ่มทึ่งประมาณ 150,000 คน และมีการสร้างเส้นทางติดต่อทั้งทางบก (land routes established) และทางน้ำ (water routes established) ภายในเขตเมือง และระหว่างเมืองอื่น ๆ (Abrahamson,Mark;1980)

จ.อาณานิคมในแอฟริกา (African;แอฟ-ริคิน) ความแตกต่างในความทันสมัยของอาณานิคมต่าง ๆ ในแอฟริกา หลังจากเป็นอาณานิคมของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป จากตารางที่เป็นผลมากจากการศึกษาของ Fred R.Von de Mehden จากหนังสือ *Polities of the Developing Nations,1964* ที่ Abrahamson,Mark;1980 อ้างถึงเป็นดังนี้

ความแตกต่างในความทันสมัยของอาณานิคมแอฟริกา

เคยเป็นอาณา นิคมของปะ เทา/มาก่อน	อัตราการ รู้หนังสือ	หนังสือ พิมพ์	ผู้ติดกันที่ มวลรวม	การใช้ เหล็ก	ทางรถไฟ กีโลเมตร
USS					
สาธารณรัฐอาแจ็กซ์	10-15	6	70	36	27
ฝรั่งเศส	1-5	1	58	42	36
เบลเยียม	35-40	2	98	130	47
ปอร์ตุเกส	1-5	2	70	25	35

“จากตารางพบว่าประเทศในแอฟริกาที่เคยเป็นอาณานิคมของเบลเยี่ยมมาก่อนพัฒนามากที่สุด ส่วนอาณานิคมของฝรั่งเศสและปอร์ตุเกส พัฒนาต่ำกว่าที่สุด เมื่อได้ทำการพัฒนา อาณา尼คมทั่วไป จักพบว่า การพัฒนาให้เป็นความทันสมัยของเมืองอาณานิคมส่วนใหญ่เป็นไปช้ามาก หันนี้เข้มอยู่กับลักษณะเฉพาะ และทำเลที่ตั้งของเมืองหรือชาติประเทศ (city or nation) ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งที่เป็นสาเหตุทำให้เมืองในโลกที่ 3 พัฒนาช้า ได้แก่ (1) การไม่มีเสถียร-

ภาพทางการเมือง (Political instability; โปลิทิกอล อิน-สตาบิล-ลิตี้) และ (2) บทบาทที่สกัดกั้นทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น "ผู้สั่งออกวัตถุทิบ" (Abrahamson, Mark; 1980, P.132)

จาก(1) การไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง หรือ ความไม่แน่นคงหรือความไม่แน่นอนทางการเมือง เป็นผลมาจากการกำหนดรูปแบบทางการเมือง ที่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปซึ่งเป็นเจ้าของอาณานิคม "ประดิษฐ์หรือทำเทียมขึ้นมา" (artificial) ไม่เป็นไปตามธรรมชาติหรือวัฒนธรรมของอาณานิคม ที่มีมาก่อน ทั้งด้านภาษาเชิงทางภูมิศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องอันพันธ์กับเชื้อชาติเฝ้าพันธุ์ และการกระจายทางด้านภาษา การดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่บังผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างอาณาจักร เชื้อชาติ เฝ้าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ฯลฯ ต่าง ๆ นำไปสู่การเกิดสองครามกลางเมือง ดังเป็นที่ปรากฏทั่วไปในสังคมโลก สองครามก่อให้เกิดการอพยพข้ายा�บถื่น จากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง ในเมืองที่มีผู้อพยพเพลี่กันเข้ามามาก ทำให้เมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วในเมืองใหม่ ๆ ทำให้เมืองดังกล่าว เกิดการเสียระบบทางสังคม หรือ สังคมพิการ การไว้ที่อยู่อาศัย ไร้อารีพ ทำลายระบบหรือรูปแบบทางการค้า และองค์กรทางการเมือง เกิดก่อสู้ใหม่รวดเร็วในเมืองใหม่ ๆ ทำให้เมืองดังกล่าว เกิดการเสียระบบทางสังคม หรือ สังคมพิการ การไว้ที่อยู่อาศัย ไร้อารีพ ทำลายระบบหรือรูปแบบทางการค้า และองค์กรทางการเมือง เกิดก่อสู้ใหม่ ๆ และองค์การใหม่ บัญชาตัว ฯ เกิดทั้งในขณะที่เป็นอาณานิคมและหลังจากประกาศอิสรภาพมีอำนาจของตนโดยเป็นของตน ทั้งในระดับชาติ (nation) และในเขตเมือง (city) ดังพบได้จาก ประเทศต่าง ๆ ในอินโดจีนอันได้แก่ เวียดนาม กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมถึงพม่า มาเลเซีย เอเชีย อินโดนีเซีย พิลิปปินส์ อินเดีย ศรีลังกา ญี่ปุ่น ฯลฯ

จาก (2) บทบาทที่สกัดกั้นทางเศรษฐกิจ เช่น การใช้ห้าปีรายชั้น หรือเพื่อปีรายชั้น ส่วนตัว ทางเศรษฐกิจ (Economic exploitation; เอกคณอม-มิค เอกСПอโยเก-ชั้น) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาณานิคมและประเทศแม้เป็นไปแบบ การใช้ห้าปีรายชั้นหรือ เอาเบรียบ ซึ่งพบได้จากประเทศแม่ชื่อวัตถุติดในราคากูก แต่ขายสินค้าให้อาณานิคมราคายัง การจดประวัติ ปรากฏในรูปของ "การแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรม" (unequal exchange) ซึ่ง การดังกล่าวยังดีกว่า การยึดประเทศเป็นอาณานิคมระยะแรก ๆ ซึ่งกล่าวกันว่าเริ่มตั้งแต่ พดิworthที่ 16 เป็นต้นมา ในระยะดังกล่าวการปฏิบัติเป็นไปในลักษณะ "ปล้นสะดม" แล้วยึดเป็นเมืองขึ้น ดังพบได้จากการรุกรานระหว่างสังคมที่มีอำนาจมากกว่า ทรัพย์สมบัติของประเทศหรือสังคม(เมือง) ของผู้แพ้เป็นรางวัลสำหรับผู้ชนะ การดังกล่าวเป็นการใช้ห้าปีรายชั้นทางเศรษฐกิจแบบไม่ต้องแลกเปลี่ยน (ยกเว้นชั่วคราว)

การทำให้เป็นอาณาจักรของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปสูงชันในศตวรรษที่ 18 และศตวรรษที่ 19 หลังจากเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม อันมีศูนย์กลางที่ประเทศอังกฤษ และชาติต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ทำให้มีการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมาก และ พลังงานจากแหล่งอื่นในการผลิตแทนแรงงานคนและลัคราช ซึ่งเป็นหลักของรูปแบบการผลิตในสังคมก่อนอุดมสាលากรรม เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่งที่แตกต่างกันของชาติต่าง ๆ ประเทศชาติที่ทำให้เป็นอุดมสាលากรรมก่อนมีพลังอำนาจมากได้จากการแยกตัวจากอาณาจักร ดังที่ วอลเลอร์สไตน์ (Wallerstein) กล่าวว่า “สองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจโลก ได้จำแนกออกเป็นประเทศที่มีอำนาจได้แก่กลุ่มชาติที่ทำการผลิต (manufacturing nations) และกลุ่มประเทศที่อ่อนแอ และยกขันเป็นกลุ่มที่ผลิตวัสดุต้น (raw materials)” (Abrahamson, 1980, P.134 อ้างถึง Wallerstein, 1974) ทำให้การมีอำนาจมากและการมีอำนาจอ่อนแอกันขึ้นกับการอยู่ในขั้นตอนของระบบการผลิต ซึ่งขั้นตอนของระบบการผลิต จำกัดวัสดุต้นและกระบวนการผลิตเกิดการแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรม ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนั้นเรายังเคยได้ยินคำว่า “เงินต่อเงิน” หรือคำว่า “wealth leads to wealth” ความมั่งคั่งนำไปสู่ความมั่งคั่ง (Abrahamson, Mark; 1980, P.134-135) ซึ่งจากปรากฏการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจโลกคงไม่ติดไปจากคำกล่าวข้างต้น

บังเอิญแม้ว่าจะสิ่งสุดยอดอาณาจักรไปแล้ว สำหรับบางท่านยังมีความเห็นต่อไปว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงของลักษ้อาณาจักรแบบเก่าไปเป็นลักษ้อาณาจักรแบบใหม่หรือ “อาณาจักรใหม่” (Neo-colonial) การฉกประไชยทางเศรษฐกิจ (Economic exploitation) ยังเป็นปรากฏการณ์ปกติ (หากปราศจากการดังกล่าวองค์การค้าโลก (World Trade Organization) ก็ไม่เกิดขึ้นมาเพื่อการจัดระเบียบทางการค้า) ดังพูดได้จาก การพัฒนาการทางการค้า รูปแบบต่าง ๆ รวมถึง การเมือง การทหาร และการสงคราม (Political and warfare)

อนึ่ง กระบวนการทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวเนื่องกับบรรษัทข้ามชาติ (multinational corporations) ได้เข้ามามากขึ้นกับประเทศในโลกที่ 3 ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงทางการเมือง และ การแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ย่อมเป็นวัตถุประสงค์หลักของบรรษัทดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่มักจะร่วมมือกับชนชั้นนำด้วยกัน หรือขันขันปักคร่องที่มีอำนาจในสังคมเมืองของประเทศในโลกที่สาม

การย้ายถิ่น (Migration ; ไมเกรชัน) และการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม (Acculturation)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (สงครามโลกครั้งที่ 2 ปีค.ศ. 1939-1945)
“ประเทศในโลกที่ 3 ซึ่งเป็นประเทศต้องหรือกำลังพัฒนา ได้มีการทำให้เป็นเมือง (urban-

ization) อายุร่วมเริ่ว ส่งผลให้เกิดเมืองเอกชน ตั้งเรื่น ในประเทศไทยและประเทศเอธิโอเปีย (*Ethiopia and Thailand*)” (Abrahamson, 1980, P.137)

ทั้งนี้ส่าหรันในประเทศไทยพบร้าในปีค.ศ.1950 กรุงเทพฯ มีประชากรเพียง 2 แสนคน เพียง 23 ปีเท่านั้น กล่าวคือในปีค.ศ.1973 ประชากรเพิ่มเป็น 4 ล้านคน ในเอธิโอเปีย ปี ค.ศ.1950 แอดดิส อาบaba (Addis Ababa) มีประชากร 2 แสนคน เพิ่มเป็น 1.1 ล้านคนในปีค.ศ.1973 การเปลี่ยนแปลง จากเมืองขนาดเล็กเป็นเมืองขนาดใหญ่อย่างรวดเร็ว อัตราความเริ่มเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังกล่าวเป็นผลมาจากการอัตราการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าไปยังเมืองเป็นไปอย่างสูง และอัตราการเกิดในเมืองสูง ขณะที่อัตราการตายต่ำ ซึ่งเป็นผลให้อัตราการเพิ่มลดลงมาก อนึ่งผู้ที่ย้ายถิ่นจากชนบทเข้าเมืองล้วนอยู่ในช่วงของวัยเจริญพันธุ์ ผู้อพยพจะเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ทำให้อัตราการเกิดในเมืองสูง” (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน Abrahamson,Mark;1980,P.137) ขณะที่เมืองในโลกที่ 3 ขยายตัวเจริญเติบโตที่เป็นผลมากขนาด (size) หรือจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จักส่งผลให้มีการขยายอิทธิพลไปยังปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งเรื่น ทดสอบเกิดขึ้นมาสนองตอบความต้องการของชาวเมืองที่อยู่ในส่วนต่างๆ ของเมือง รวมถึงมิติต่างๆ ที่จำเป็นต่อการสนองตอบความต้องการของสมาชิกที่มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ภายใต้สภาพแวดล้อมเมือง จักเกิดขึ้นเป็นมาตรฐาน เมื่อตลาดขยายขนาดใหญ่ขึ้นได้ ส่งผลต่อการผลิตทางด้านการเกษตร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวไร่ ชาวนา ที่อาศัยอยู่ในชนบทซึ่งแต่เดิมเป็นการผลิตเน้นการริโภค เป็นผลิตเพื่อการจ้าหน่ายชนชั้นสูง และฟอค้าในเขตเมือง เข้าไปต่อรองกับตินและบังคับให้ชาวไร่ชาวนา เป็นเกษตรกร ตามข้อตกลงของเจ้าของที่ดิน “ลักษณะของปรากฏการณ์ตั้งเรื่น ได้เกิดขึ้นตั้งต้าอย่างเช่นในไรมเเนบี ซึ่งต่อมาก็เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวนาที่ต้องการมีวิถีชีวิตแบบเดิมกับรัฐ ทำให้ในปี ค.ศ.1907 เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างชาวนากับทหาร ผลการประหันทำให้ชาวนาล้มพับหลาพันคน และชาวนาส่วนหนึ่งที่ต้องการความสุขสงบได้อพยพเข้าเมือง” (อ่านรายละเอียดใน Abrahamson,Mark;1980 P.139)

ส่าหรันรูปแบบการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าเมืองในโลกที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วโลก กล่าวคือ “ชุมชนในเขตเมืองมีลักษณะทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกันกับชุมชนในเขตชนบท” เป็นพระผู้ที่อพยพเข้ามาก่อนจะเป็นผู้รักษาคนที่คุ้นเคย รู้จักหรือเป็นญาติ ในชุมชนชนบทที่เข้าเคยอยู่ เข้ามาในเขตเมืองที่เข้าอาศัยอยู่ ดังนั้นชุมชนในเขตเมืองที่ชาวชนบทย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ จึงเป็นสมือนการสร้างหมู่บ้านใหม่ ภายใต้ลักษณะแวดล้อมเมือง

การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม (Acculturation) ระหว่างชนบทเมือง

การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม หรือ การสังเคราะห์ระหว่างวัฒนธรรม พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2524 หน้าที่ 4 "ได้อธิบายไว้ว่าดังนี้ "กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เนื่องจากกลุ่มนิคมคคลที่ต่างวัฒนธรรมกัน มีการติดต่อโดยตรง ต่อเนื่องกัน ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบอย่างวัฒนธรรมตั้งเดิม ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือ ทั้งสองกลุ่ม อย่างไรก็ได้ แต่ละกลุ่มก็คงตัวร่วมกันชีวิตตามแบบอย่างวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของตนอยู่ ไม่ได้ถูกทำให้สมานกลืนกันเข้าไปในอีกกลุ่มหนึ่งที่เดียว การสังเคราะห์วัฒนธรรมมีกระบวนการ 2 ทาง คือในทัศนะที่วัฒนธรรมจากกลุ่มหนึ่งถ่ายทอดกระชาจายไปสู่กลุ่มอื่น ๆ มีค่าตัวพูดว่า การเผยแพร่ กระจายวัฒนธรรม (culture diffusion) ส่วนในทัศนะที่เป็นฝ่ายรับเอา ก็มีค่าตัวพูดว่า การยืมวัฒนธรรม (culture borrowing)"

ดังนั้น ผลที่เกิดจากการย้ายถิ่น หรือการอพยพจากชนบทเข้าไปอาศัยอยู่ในเขตเมือง ก่อให้เกิดกระบวนการของการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ระหว่างชาวชนบทกับชาวเมือง ซึ่งใน เขตเมือง ซึ่งอับราฮัมสัน (Abrahamsen, 1980,P.140) กล่าวว่า "เขตเมืองของประเทศไทยที่ สาม ส่วนมากชาวชนบทปรับตัวเข้ากับชาวเมือง ด้วยการให้ความสำคัญในวัฒนธรรมของตน ลดความสำคัญลงน้อยกว่าวัฒนธรรมเมือง" อย่างไรก็ตาม การซัดแซงหรือการกระทบกระแทก กันระหว่างค่านิยม ทัศนะคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม เกิดขึ้นเป็นปกติ เช่นเดียวกันกับความ ขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ ของโลก การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม เป็นไปในลักษณะ ของการกระทำระหว่างกัน (reciprocal) ระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาใหม่ ซึ่ง การดึงกล่าวจัดเป็นกระบวนการแบบบุคคลวิธี หรือ กระบวนการสองทางหรือ กระบวนการสวน ทาง (two way process) ทั้งสองฝ่ายเป็นทั้งผู้ให้ และ ผู้รับ ซึ่งเราจักพบได้จากการที่คน กรุงเทพฯ นิยมรับประทานอาหารแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ข้าวเหนียว ล้มฟ้า ขณะที่ ชาวชนบทที่เป็นไทยอีสาน รับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพแบบเมือง เช่น การทำงานใน ระบบการผลิตแบบโรงงาน การแต่งกายตามแบบที่ชาวเมืองนิยม ทั้งนี้การปรับตัวมากน้อย ขึ้นอยู่กับว่าเข้าและเข้อตัวรับการปลูกฝังวัฒนธรรมแบบชนบทที่เกิดในเมืองมีปฏิเสธวัฒนธรรม ของบิดามารดา และมีแนวโน้มรับวัฒนธรรมชาวเมืองแทนทั้งหมด (ยกเว้นที่ยังมีความสำคัญใน วัฒนธรรมเดิมเพราะอิทธิพลของบิดามารดาผู้อุปถัมภ์เดิม)

การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม อีกกระบวนการหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในเขตชานเมือง ที่ มีวัสดุชีวิตแบบชนบทและมีการจัดองค์กรทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง เช่นในเขตกรุงเทพฯ ที่ ในทางปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) เขตเมือง (2) เขตชานเมือง และ(3) เขตชนบท ซึ่งในเขต (2) และ (3) ในขณะที่ยังมีระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมมีบทบาทมาก ได้แก่

กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาเกิดการขยายด้วยและความเจริญเติบโตเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดเขตที่อยู่อาศัยขนาดเมือง (residential suburb) ในรูปของบ้านจัดสรรมากมากซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเมือง ที่ขยายตัวรุกเข้าไปในเขตชนบท และชาวเมืองดังกล่าวหาได้มีความสัมพันธ์กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวชนบท ไม่ ในระยะแรกเป็นไปในลักษณะแยกกันอยู่ เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรม เมื่อมีความเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น บริเวณดังกล่าวถูกก่อตั้งเป็นเขตเมืองโดยอัตโนมัติ

จากที่ได้ดังข้อสังเกต เกี่ยวกับบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตชนเมืองกรุงเทพฯ กับผู้ชายที่นิยมจากเขตเมืองเข้าไปในเขตอาชญากรรมเมือง จักพบว่า ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างคน 2 กลุ่มนี้แฝ้นกัน ทั้งนี้กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้านจะเกิดความรู้สึกว่าอำนาจ ของตนที่มีต่องานชิกสังคมที่เข้ามาอยู่ใหม่ มีน้อยหรือไม่มีเลย ทั้งนี้เพราะงานชิกใหม่ที่อยู่บ้านจัดสรร ไม่มีความจำเป็นใดเลยที่ต้องติดต่อกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เพราะพวกเขายังติดต่อกับเจ้าหน้าที่พวกราษฎร์อยู่นั้นด้วยแต่การแจ้งการเกิดกระหั่งถึงการแจ้งการตาย และในฐานะบ้านเช่นเดียวกับชาวนา ชาวสวน ที่อยู่บ้านเมืองแต่เดิม ผู้ชายที่นิยมเข้าไปอาศัยอยู่ใหม่ กับผู้ที่อาศัยอยู่เดิม ก็มิได้มีความสัมพันธ์ต่อกัน เพราะวัฒนธรรม การประกอบอาชีพที่ต่างกัน

จากบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับชาวเมืองในเขตที่อยู่อาศัยขนาดเมือง อาจเปรียบได้ กับการศึกษา "African Urban Chiefs" ของนักมนุษยวิทยา ชื่อ Peter C.Gutkind 1966 ใน Abrahamson 1980,P.140 ที่ชี้ให้เห็นถึง "การขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในภาคใต้และแอฟริกากลางจาก การท้าให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง (urbanization) และการลดความสำคัญ ของการจัดตั้งค์การทางการเมืองแบบเผ่าชน (detribalization) ในวัฒนธรรมชนบารมเนียม ประเพณี ชาวแอฟริกัน ให้ความจงรักภักดีต่อหัวหน้าเผ่าผู้ซึ่งมีอำนาจในการดำเนินชีวิตของ พวกราษฎร์ อย่างไรก็ตามในเขตเมืองและเขตเทศบาล ที่เจ้าหน้าที่และหรือข้าราชการมีอำนาจในการควบคุมการดำเนินชีวิต ของประชากรในเขตเมือง ส่งผลให้เป็นการยกที่หัวหน้าเผ่าจะใช้ อำนาจที่เคยมีในระบบบารมเนียมอำนาจในเขตเมืองอย่างที่เคยมีเคยเป็น พวกราษฎร์ที่หลักคือเป็นสัญลักษณ์ และยังคงมีความสำคัญเกี่ยวกับ ค่านิยมชนบารมเนียมประเพณี ที่เมืองยังอนุรักษ์เอาไว้"

นอกเหนือจากประเด็นอำนาจ ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในมิติต่าง ๆ ที่สังคม มนุษย์สร้างขึ้น และเกิดการขัดแย้งกันและ การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ระหว่าง กลุ่มคนต่าง วัฒนธรรมที่ต้องมาอยู่ในสังคมเดียวกัน

ความล่าจากภารกิจให้เป็นอุตสาหกรรม หรือภารกิจให้เป็นอุตสาหกรรมล้า (Industrialization Lag)

จากความหมายของ ความล่าทางวัฒนธรรม หรือ วัฒนธรรมล่า (cultural lag) ที่ว่า “ส่วนใดส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่เก็บขึ้นกันและมีอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่เท่ากัน บางสิ่งบางอย่างเปลี่ยนแปลงเร็วๆ แต่ก้าวอีกสิ่งหนึ่ง ภาวะความแห่งช้า เช่นนี้ทำให้ขาดจังหวะที่เข้ากัน อันก่อให้เกิดการปรับตัวเข้ากันไม่ได้ เช่น วัฒนธรรมทางวัฒนธรรมที่เริ่มรุ่งหน้าไปเร็วกว่าวัฒนธรรมทางจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาสังคม” (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2524 หน้า 205)

ดังนั้น ผลจากการทำให้เป็นอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เท่ากันระหว่างวัฒนธรรมวัฒนธรรมกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมกับวัฒนธรรม และวัฒนธรรมกับวัฒนธรรม เป็นต้น ภาวะดังกล่าวทำให้ขาดจังหวะที่เข้ากัน การปรับตัวที่เข้ากันไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น ในสังคม ภายใต้สภาวะแวดล้อมแบบเมืองเช่น ความล่าทางคือธรรม (moral lag) อันเกิดจากทวิมาตรฐาน (double standard) และความไม่สอดคล้องตรงรอยกันระหว่างภารกิจให้มีลักษณะเป็นแบบเมืองกับภารกิจให้เป็นอุตสาหกรรม

สังคมเมืองในโลกที่สามหรือก่อตุ้มประเทศที่ต้องหันมาลังพัฒนาต้องเผชิญกับปัญหาความไม่ลงรอยหรือความขัดแย้งกันระหว่างอัตราภารกิจให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง กับ การทำให้เป็นอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการเกิดที่สูงและกระบวนการของการย้ายถิ่น (จากชนบทเข้ามาอาศัยในเขตเมือง) กล่าวคือ ขนาดของประชากรที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ขณะที่ภารกิจให้เป็นอุตสาหกรรมล้าหลัง หรือตามไม่ทัน ด้วยเหตุที่ความต้องการระบบเศรษฐกิจโลกที่มีต่อโลกที่สามคือ วัฒนธรรมและแรงงานให้ทักษะที่มีราคาค่าแรงถูกมากกว่า สินค้าที่ผลิตจากโรงงาน ประเทศในโลกที่ 1 ที่ซึ่งพัฒนาแล้วจึงไม่ได้สนับสนุนส่งเสริมก่อตุ้มประเทศในโลกที่ 3 โดยเฉพาะก่อนหน้านี้ ดังนั้น เมืองต่างๆ ในสังคมหรือประเทศโลกที่ 3 จึงมีโรงงาน อาคารสำนักงานที่ไม่พอเพียงกับการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น บังไปกว่านั้นอาชีพในสังคมแบบเมืองยังต้องการผู้ที่มีทักษะ (skills) ซึ่งหาได้ยากจากผู้ที่เป็นชาวนามาก่อน เพราะพวกเขามิได้เคยมีภารกิจให้เกิดการปฏิวัติทางด้านเกษตรกรรม (agricultural revolution) ทั้งสองสิ่งเป็นแรงกดดันภาคชนบทของสังคม ทำให้ความต้องการแรงงานในภาคชนบทลดลงอย่างรวดเร็ว แรงงานจากชนบทจึงย้ายถิ่นเข้าเมืองทำให้การขยายตัวเมืองในปัจจัยการเพิ่มขึ้นของประชากร

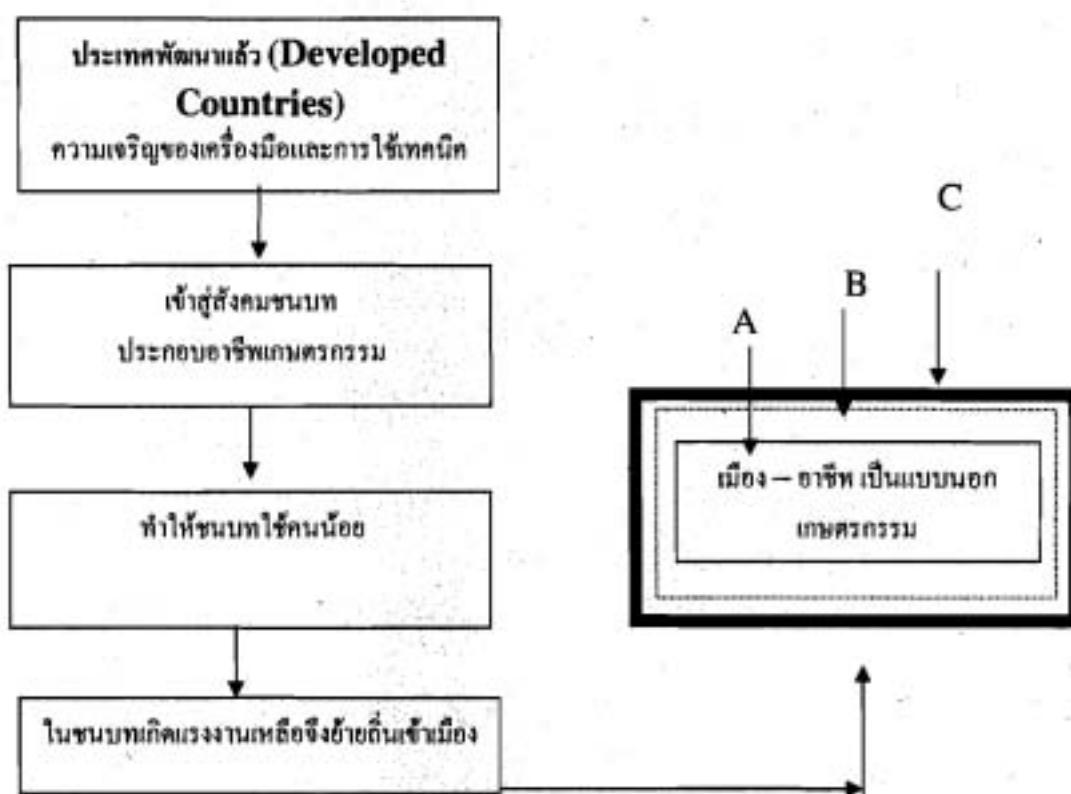
เป็นปรากฏการณ์หนึ่งในสังคมเมืองค้าง ๆ ของประเทศไทย ในโลกที่ 3 ที่กำลังพัฒนา

การทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง ที่ไม่สอดคล้องกับการทำให้เป็นอุดมสุขทางกรรม จัดเป็นความล้าจากการทำให้เป็นอุดมสุขทางกรรม จัดเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเมืองโลกที่ 3 โดยทั่วไป และการตั้งกล่าวถึงผลต่อปัญหาทางสังคมค้าง ๆ รวมถึงปัญหาทางการเมืองอีกด้วย

ปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ผลกระทบเกี่ยวกับ อาหาร น้ำ เสียง ขยะมูลฝอย อาหารในรูปของทุกกระบวนการ ที่อยู่อาศัย บารักชาโระ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ ทางเศรษฐกิจ เช่น การว่างงาน ความยากจนซึ่งว่างระหว่างรายได้ สาธารณูปโภค ที่ไม่พอเพียง ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ทำให้ยากต่อการพัฒนาประเทศไทยในโลก เป็นแบบพึ่งพา รวมถึงการเมืองที่ขาดเสียบริภาพเป็นสำคัญ

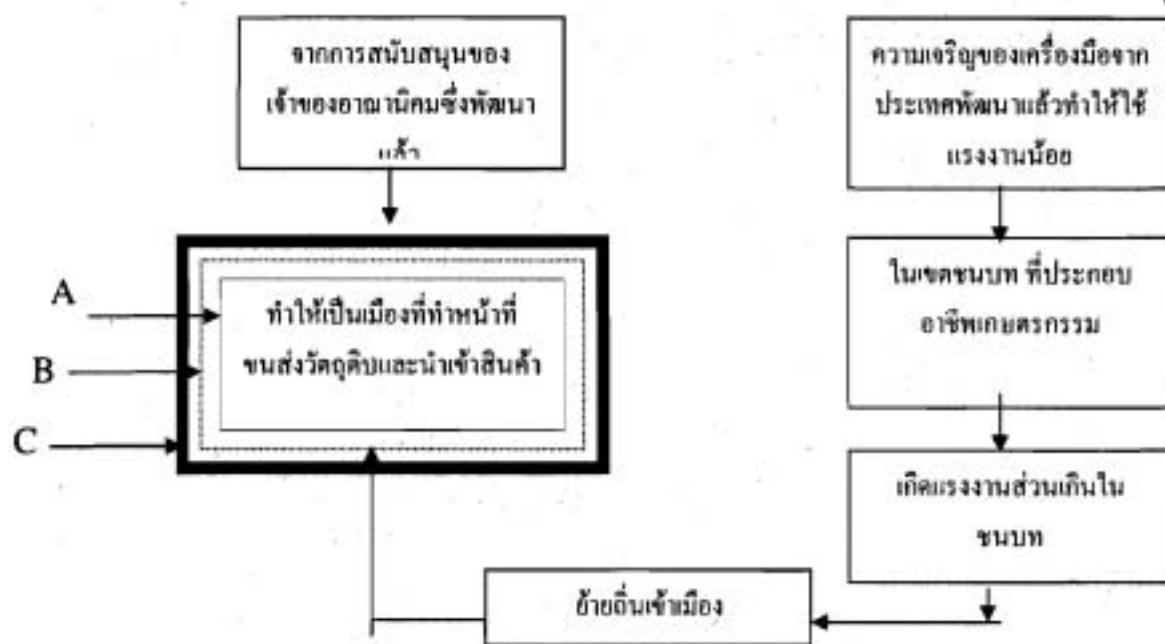
จากการที่ประเทศไทยในโลกที่สาม ยังต้องพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ ในทางเศรษฐกิจเพราะมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ากัดส่วนใหญ่เคยถูกเป็นเมืองขึ้นและเป็นแหล่งสร้างห้ามประเทศ หลังจากที่ถูกพัฒนาจากการเป็นอาณาจักร พยายามนำประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ในสภาพที่เสียเบรียบ เพื่อให้เข้าสู่วงจรของอาณาจักรสมัยใหม่ จึงทำให้ประเทศไทยตั้งกล่าว ยกที่จะเปลี่ยนสถานภาพในระบบเศรษฐกิจโลก ทำให้การทำให้เป็นอุดมสุขทางกรรม สมัยใหม่เป็นไปอย่างเชื่องช้า ซึ่งเกี่ยวโยงสั่งผลไปยังมิติทั่วสังคม กล่าวคือ การทำให้เป็นอุดมสุขทางกรรมอย่างเชื่องช้า ในขณะที่การอพยพจากชนบทเข้าเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาความยากจน แก่คนส่วนมากในเขตเมืองสั่งผลต่อ การเกิดปัญหา ที่อยู่อาศัย การว่างงาน โศกนาฏกรรม ฯลฯ ตามมา และที่สำคัญ ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมแบบธรรมเนียมหรือประเพณี (traditional values) กับค่านิยมสมัยใหม่ (modern values) ที่ปรากฏขึ้นในสภาวะการเป็นสังคมเปลี่ยนผ่าน (transitional society) ยังบังคับให้การเปลี่ยนแปลงล้าช้าอย่างขึ้น และความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมืองเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะนิยมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของรัฐบาลส่วนใหญ่ ได้รับแรงกดดันจากสมาชิกในสังคมเมืองมากกว่าชนบท ยังผลให้ประเทศไทยในโลกที่สามให้ความสำคัญเช่นเมืองมากกว่าชนบท ในทางการเมืองดังได้กล่าวมาแล้วว่าประเทศไทยในโลกที่สามส่วนใหญ่ เป็นอาณาจักรมาต่อ ทำให้การบริหารจัดการอาณาจักร ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยอำนาจอาณาจักรไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม อันเป็นวิถีชีวิตริมของประชาชน สั่งผลให้ภายหลังจากได้รับอิสรภาพ มักเกิดการแบ่งชิงอำนาจเกิดสองครามกลางเมือง และการปฏิริหารรัฐประหารมีรัฐบาลที่ไร้เสียบริภาพ ประกอบกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมตั้งกล่าวแล้ว จึงเป็นการยากที่จะทำให้เกิดความทันสมัยในมิติต่างๆ ของสังคม

3. การขยายตัวเจริญเติบโตเมืองเปรียบเทียบระหว่างเมืองในประเทศพัฒนา (Developed countries) กับประเทศด้อยหรือกำลังพัฒนา (Underdeveloped or Developing countries) คุณที่ 5 หัวข้อที่ 1 ความน่า (2) ประกอบ โดยสรุปพบว่า "เมืองในอีดีของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว (developed countries category) กระบวนการการทำให้เป็นตัวเมืองแบบเมือง (urbanization) เป็นแบบเป็นไปทีละขั้นตอน สามารถเปลี่ยนแรงงานส่วนเกินในชนบท ในระบบเริ่มต้นของการทำให้เป็นอุตสาหกรรม (industrialization) ให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวทางอุตสาหกรรมในเมือง ระดับขั้นของการทำให้เป็นตัวเมือง และการขยายตัวเจริญเติบโตเมือง เกิดควบคู่กับการพัฒนาหรือ การขยายตัวเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ" ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิที่เห็นเป็นรูปชาร์มดังนี้

จากแผนภูมิเห็นได้ว่าการขยายตัวของเมืองจาก A เป็น B และ B เป็น C เป็นไปแบบทีละขั้นตอนถักถ้วงแล้วข้างต้น

ประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ซึ่งส่วนมากเคยเป็นอาณานิคม (Underdeveloped or Developing Countries)

การขยายตัวเจริญเติบโตเมื่อจากบ้านเด็กน้ำเมือง A เป็น B จาก B เป็น C เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรความธรรมชาติของเมืองกับการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าเมืองจะมีที่เมืองทำหน้าที่เป็นแบบเมืองอาณานิคม

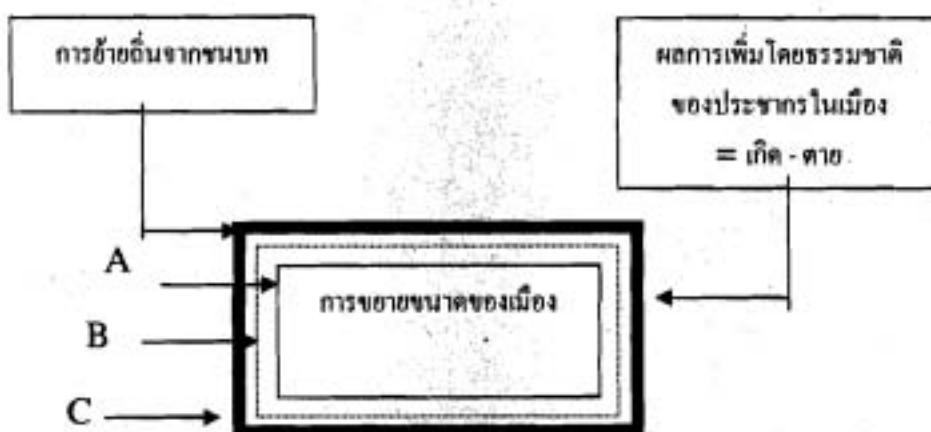
สรุปถักษณะความเป็นเมืองและการขยายขนาดของเมืองในประเทศด้อยพัฒนา หรือประเทศที่กำลังพัฒนาปัจจุบันประกอบด้วยดังต่อไปนี้

- (1) ถักษณะความเป็นเมืองและการขยายขนาดของเมืองเป็นไปในอัตราสูงกว่าการขยายตัวทางอุดตสาหกรรม
- (2) การขยายขนาดของเมืองขึ้นอยู่กับผลของการเพิ่มโดยธรรมชาติของประชากร ในเมืองร่วมกับผลจากการย้ายถิ่นเข้าของชาวชนบท
- (3) บ้านเด็กน้ำของประชากรจากชนบทเข้าเมืองมักเป็นสาเหตุจากปัจจัยผลักดัน (Push Factors) จากชนบทมากกว่าสาเหตุของปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ของเมือง
- (4) มีถักษณะความเป็นเมืองมากเกินไป (Over Urbanization)
- (5) มีถักษณะเป็นนคร (Primate City)

(1) ลักษณะความเป็นเมืองและการขยายขนาดของเมืองเป็นไปในอัตราสูงกว่าการขยายตัวทางอุตสาหกรรม

ตั้งนี้นักพัฒนาการบริหารและอาชีพในการให้บริการต่างๆ จึงเป็นหลักของเมืองการขยายและการเดินทางของเมืองซึ่งส่งผลเสียทางเศรษฐกิจ เพราะต้องลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การสื่อสาร พลังงาน ค่าน้ำค่า ฯลฯ และการลงทุนดังกล่าว ไม่สามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง

(2) การขยายขนาดของเมืองจาก A เป็น B จาก B เป็น C ขึ้นอยู่กับผลของการเพิ่มโดยธรรมชาติประชากรในเมืองรวมกับผลจากการย้ายถิ่นเข้าของชาวชนบท

อัตราการเกิด การตาย และเพิ่มตามธรรมชาติของกรุงเทพมหานคร

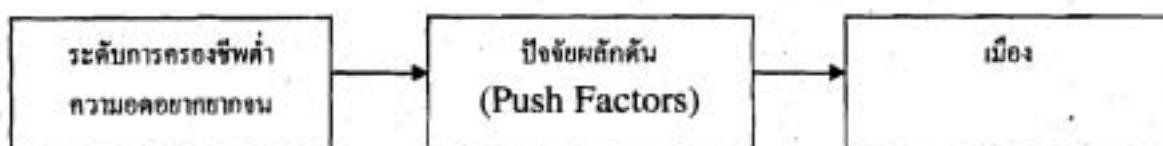
พ.ศ.	อัตราการเกิด	อัตราการตาย	อัตราการเพิ่มธรรมชาติ *
2501	46.75	7.31	39.4
2502	49.76	5.81	43.95
2503	46.81	5.59	41.22
2504	44.38	4.79	39.59
2505	45.18	4.80	40.38
2506	44.34	4.62	39.62
2512	39.00	3.83	35.17

* ต่อ 1,000 คน

จากตารางดังกล่าวมุ่งชี้ให้เห็นถึงอัตราเพิ่มความธรรมชาติของประชากรในเขตเมืองเป็นสำคัญ ทั้งนี้อัตราการเพิ่มดังกล่าวเป็นผลมาจากการนำอัตราการเกิดคลบด้วยอัตราการตาย ผลลัพธ์คือ อัตราการเพิ่มความธรรมชาติ

(3) การย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าเมืองมักเป็นสาเหตุจากปัจจัยผลักดัน (Push Factors)

จากชนบท มา กกว่าสาเหตุของปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ของเขตเมือง จากรากที่ระดับการครองชีพต่ำ ความอดอยางมากจนเป็นปัจจัยผลักดันทำให้ประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทย้ายถิ่นเข้าไปอาศัยอยู่ในเขตเมือง

จากแผนภูมิดังกล่าวในสังคมพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ เป็นไปในทางกลับกันกับกล่าวคือ เมืองมีปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ให้ชาวชนบทย้ายถิ่นเข้าไปอาศัยอยู่ในเมืองมากกว่าปัจจัยผลักดัน

(4) มลักษณะความเป็นเมืองมากเกินไป (Over urbanization)

ลักษณะมีความเป็นเมืองมากเกินไป เกิดจากการที่เมืองท่าน้ำที่ (functions) หลายอย่าง เช่น ศูนย์กลางทางการเมืองและการทหาร โดยเฉพาะในระบบบริหารอาณาจักรที่ศูนย์กลาง (Centralizations) และยุทธศาสตร์ รวมถึงหน้าที่ทางเศรษฐกิจ (ระบบการผลิตบริโภค และจ้าน่าย้ายแขก) หน้าที่ทางสังคม เช่นการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมฯลฯ ดังเช่น เมืองโบราณต่าง ๆ (ancient cities) ในยุคก่อนและระยะแรกของการปฏิวัติอุตสาหกรรม เช่น กรุงเอเธนส์ในกรีก กรุงโรมในจักรวรรดิโรมัน กรุงคอนถอน ในประเทศอังกฤษ กรุงปารีส ในประเทศฝรั่งเศส และเมืองต่าง ๆ ในประเทศที่อยู่ในทวีปยุโรป และต้นแบบที่ชาวญี่ปุ่นย้ายถิ่นเข้าไปอาศัยอยู่ซึ่งในระยะแรก ๆ ด้วยเป็นอาณาจักรทั้งสิ้น ดังเช่น ในอียิปต์เดิม นิวชีแคนต์ ทวีปอเมริกาเหนือ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันในประเทศที่พัฒนาแล้วพยายามทำให้ "การมีลักษณะความเป็นเมืองมากเกินไป" ลดลง เพราะสภาวะดังกล่าวส่งผลต่อเศรษฐกิจภาพทางสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงการเมือง ในรูปของการเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การว่างงาน โศกนาฏกรรม ภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ

สำหรับเมืองในสังคมที่ต้องการกำลังพัฒนาที่ส่วนมากเคยเป็นเมืองอาณาจักรก่อน

ซึ่งมักเป็นเมืองที่มีลักษณะเป็นเมืองมากก่อนไป และการตั้งกล่าวบังคับทำเนินต่อไป และท้าทายรุกอย่างแก้ไขของผู้บริหารหรือผู้นำในสังคมต่าง ๆ ดังกล่าว

(5) มิลักษณะเอกนคร (Primate city)

ในสังคมก่อนอุตสาหกรรม (Preindustrial societies) นครต่าง ๆ ในยุโรปที่มีความสำคัญในช่วงศตวรรษที่ 16 มักมีอำนาจเหนือเมืองอื่น ๆ และท้าหน้าที่ เมืองหลวง (city) ส่วนมากจะมีลักษณะเป็นเอกนคร ดังเช่น สต็อกโฮล์ม เมอร์ลิน ปราการ ลิสบอน ลอนดอน ปารีส นิวยอร์ก ฯลฯ ซึ่งลักษณะเอกนคร ได้แก่

- (ก) ในสังคมหรือในประเทศนั้น จะมีเมืองจำนวนหนึ่ง และมีเมืองหนึ่งในจำนวนนี้ที่มีขนาด (ส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์เทียบกับประชากร) ใหญ่กว่าเมืองที่ใหญ่เป็นลำดับที่สองและอื่น ๆ หลายเทินเท่า
- (ข) เป็นเมืองที่มีการใช้แรงงานและเงินลงทุนจากทุกส่วนของชาติ
- (ค) ครอบครองทรัพยากรของประเทศ (ง) ตั้งศูนย์ประชากรให้ข้ายกอันเข้ารวมถึงตั้งศูนย์ทรัพยากรต่าง ๆ เสมือนกันแรงตึงดูดของแม่เหล็ก
- (จ) ลักษณะของความเป็นเมืองมีแนวโน้มยังการพัฒนาเมืองสำคัญ ๆ ภายในชาติ (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน Abrahamson,Mark;1980 P.128) "ระหว่างศตวรรษที่ 16 และ 17 เอกนครมาภายในทวีปยุโรป ได้ขยายอิทธิพลครอบงำชาติต่าง ๆ ในรูปแบบของลักษณะนิคม โดยการสร้างเมืองบริวารที่อยู่ในกำกับของเมืองศูนย์กลาง รวมถึงแม่นยาอิทธิพลไปยังเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ในชาติเดียวกัน ดังเช่น ปารีส และเบอร์ลิน เป็นต้น" (Abrahamson,Mark;1980 P.129)

ส่วนเมืองอาณานิคม (colonial cities) เป็นเมืองนิเวศ (satellites) ของเมืองต่าง ๆ ในยุโรปในระบบโลก และเมืองนิเวศเหล่านี้ เมื่อชาติหรือประเทศพัฒนาภาวะของการเป็นประเทศอาณานิคมได้รับอิสรภาพ และมีอำนาจของตัวเอง จัดมีการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมืองเอกนคร ของชาติประเทศนั้นในการต่อไป เช่นปราการในประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในโลกที่ 3

4. การขยายตัวเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร

การขยายตัวเจริญเติบโตของกรุงเทพฯ เป็นตัวอย่างหนึ่งของการเจริญเติบโตเมืองในสังคมโลกที่ 3 ที่ต้องพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ประเทศไทย แม้จะได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มของประเทศหรือสังคมโลกที่ 3 ที่กำลังพัฒนาเพราะชาตแคนตน์เก็ตในโลกมีสมัยใหม่ เพาะะมีต้องอยู่ในกลุ่มของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ที่มีความทันสมัยในมิติต่าง ๆ ของ

สังคมทั้งทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองรวมถึง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ แต่ประเทศไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศใดไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษหรือฝรั่งเศส และ ด้วยที่เพื่อนบ้านในเอเชีย ล้วน เคยเป็นมาแล้วทั้งต้น

อย่างไรก็ตามหลังจากตั้นสังคมในโลกครั้งที่ 2 ในปีค.ศ.1945 โลกเข้าสู่ยุคสังคมเมือง แบ่งออกเป็น สองขั้วอำนาจของปัจจัยที่เรียกวันโดยทั่วไปว่า "โลกเสรี" ที่ใช้อุดมการณ์ ประชาธิปไตยในการการเมือง และอุดมการณ์ทุนนิยมในทางเศรษฐกิจ กับ "โลกคอมมิวนิสต์" ที่ใช้อุดมการณ์คอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยมแบบมาร์กซ์ในทางการเมือง และอุดมการณ์สังคมนิยม ในทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ทั้งสองกลุ่มได้รับการ "ติดรา" ว่า "โลกที่หนึ่ง" และ "โลกที่สอง" ตามลำดับ สำหรับ "ประเทศไทย" ซึ่งจัดเป็นประเทศหรือสังคมโลกที่สามแม้ไม่เป็นอาณาจักรของประเทศ แต่ก็ต้องตอบอยู่ ภายใต้อิทธิพล ของกลุ่มประเทศในโลกที่ 1 และได้รับความไว้วางใจสนับสนุนจากผู้นำ ตัวเข่น ประเทศสหราชอาณาจักรให้เป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดกับการขยายตัวของลัทธิ คอมมิวนิสต์ที่เพื่อนบ้านในอินเดีย ไนแก ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เข้าร่วมในอุดมการณ์ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้วในขณะนั้น

ด้วยความสำคัญของประเทศไทยที่ก่อตั้นโลกที่ 1 มอบให้สั่งผลให้ กรุงเทพมหานคร เป็น เมืองที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมทำให้มีการขยายตัวเจริญเติบโต จนกระทั่งมีการกล่าวกันว่า กรุงเทพฯ คือประเทศไทย

อย่างไรก็ตามกรุงเทพฯ มีได้มีแบบแผน (pattern) การขยายตัวเจริญเติบโต เหมือนกัน เมืองต่าง ๆ ในยุโรป และดินแดนที่ชาวบุรุษยังเดินเข้าไปอาศัยอยู่ (ดังรายละเอียดในประเดินที่ 1) แต่กรุงเทพฯ มีแบบแผนการขยายตัวเจริญเติบโต เป็นแบบเดียวกันกับเมืองของประเทศใน สังคมโลกที่สาม ที่เคยเป็นอาณาจักรมา ก่อน (คุประเดินที่ 3 ของบทนี้ประกอบ) กล่าวคือ การ ขยายตัวเจริญเติบโตไม่ได้เป็นไปแบบเป็นขั้นตอนที่สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจแต่ เป็นแบบ (1) การขยายขนาดเมืองเป็นไปในอัตราสูงกว่าการขยายตัวทางอุตสาหกรรม (2) การ ขยายขนาดเมืองเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรตามธรรมชาติ กับการย้ายถิ่นของชาว ชนบทเข้าเมือง (3) การย้ายถิ่นเข้าเมืองมีเหตุมาจากปัจจัยผลักดันจากชนบท มากกว่าปัจจัย ดึงดูดจากเมือง (4) มีลักษณะความเป็นเมืองมากเกินไป และ (5) มีลักษณะเอกนคร

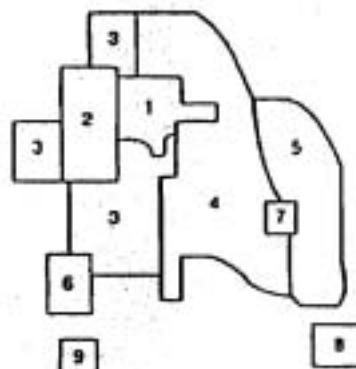
อั้งแบบแผนการขยายตัวของกรุงเทพฯ ในอัตเติบโตเดียวกับเมืองต่าง ๆ ทั่วโลกที่เริ่ม จำกตุนย์กลางแห่งเดียว ล้วนในปัจจุบันจาก การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว กับความ เจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะเกี่ยวกับการคมนาคม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ทางวัสดุอันเป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมของกลุ่มประเทศตะวันตก ผนวกกับระบบทุนนิยมโลกที่มีการส่งเสริมการลงทุนในด้านต่าง ๆ แบบไร้พรมแดนตามเก้าที่ “เงื่อนไข” ได้รับกำไรสูงสุด” ในสูญกลัดกันทำให้การขยายตัวของกรุงเทพฯ เป็นไปตามทฤษฎีหลายศูนย์กลาง (Multiple Nuclei Theory)

จากการที่กรุงเทพฯ สามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 เขต ได้แก่

- (1) เขตเมือง (Urban Area) (2) เขตชนบทเมือง (Suburban Area) (3) เขตชนบท (Rural Area)

การขยายตัวของ กรุงเทพมหานคร เป็นไปตามทฤษฎีหลายศูนย์กลาง (Multiple Nuclei Theory) เดิม ศูนย์กลางอยู่ที่ บางรัก สะพานหัน วังบูรพา บางลำพู เจริญกรุง เป็นต้น และขยายใหม่ที่ ราชประสงค์ เพลินจิต ประดุจดิน ราชดำเนิน สยาม ปัจจุบัน สะพานควาย พระโขนง สำโรง เป็นต้น

Multiple Nuclei Theory

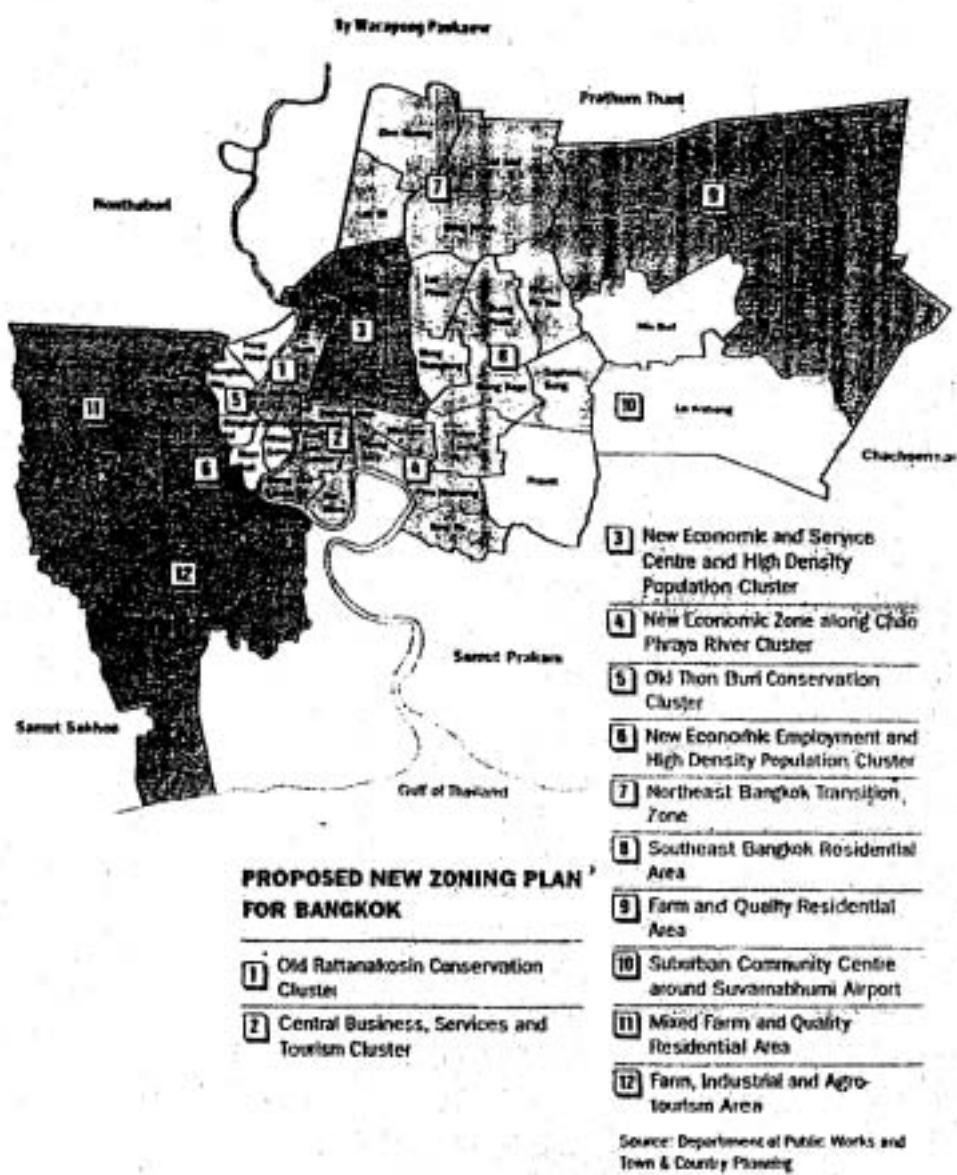
เขตเมือง (Urban Area) เป็นที่ตั้งของธุรกิจการค้า และบริการ เช่น เจริญกรุง เมืองราช บางลำพู สะพานหัน ราชดำเนิน ประดุจดิน สะพานควาย โดยเป็น สำเพ็ง ทรงวาด วรจักร เชียงกง นิวเชียงกง

เขตชนบทเมือง (Suburban Area) ตั้งอยู่บริเวณรอบนอกของเขตในเมืองประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบาง เป็นที่อยู่อาศัยมากกว่าธุรกิจการค้า (ปัจจุบัน ย่านอุตสาหกรรมและการค้าเริ่มขยายออกไปตามชานเมือง เช่น บางซัน มีนบุรี) เช่น บางกะปิ ลาดพร้าว พระโขนง บางนา สำโรง ซึ่งมีสภาพคล้ายเป็นเขตเมืองมากขึ้นทุกที

เขตชนบท (Rural Area) ได้แก่ เขตที่อยู่ถัดจากเมืองออกไป ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีวิถีชีวิตเช่นเดียวกับชาวชนบท ซึ่งแตกต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งทางภาษาพ้องเมือง และมีติ ต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในชุมชนและ นอกชุมชน สร้างสร้างขึ้นมาเพื่อยังประโยชน์ให้กับพวงเข้าเหล่านั้น

จากการขยายตัวของกรุงเทพฯ ดังกล่าว เพื่อประสิทธิภาพในการบริหาร การจัดการแก้ไขปัญหาเมือง จึงได้เกิดแนวความคิดในการจัดกลุ่มเขตต่าง ๆ ของกทม. (คุณภาพและองค์การจัดกลุ่มเขตในกทม.ประจำปี)

ภาพแสดงการจัดกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

การจัดกลุ่มเขตต่าง ๆ ของกทม. ในอนาคต (Bangkok Post, ฉบับวันที่ 8 พ.ค. 2004
โดย Warapong Pankaew)

4.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของสังคมเมืองของประเทศไทย การเมืองกรุงเทพฯ

- (1) สถานที่ตั้ง (Location)
- (2) ศูนย์กลางการ COMMUNICATION (The Centre of Communication)
- (3) ศูนย์กลางของการบริหาร (The Centre of Administration)
- (4) ปัจจัยสังคม-วัฒนธรรม (Socio-Culture Factors)
- (5) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economics)

(อ้างอิงและอ้างอิงใน กรรมการ สุขเกษม (อักษรที่ 2) 2530, หน้า 53-58)

1. สถานที่ตั้ง (Location)

- + ใกล้ทะเล โดยทิศเหนือของกรุงเทพฯ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อโลกรายเนอก
- + ติดแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเส้นทางคมนาคมสู่ภาคกลาง
- + เป็นจุดศูนย์กลางของประเทศไทย พื้นที่มากกว่า 2 ใน 3 อยู่ในรัศมี 300 ไมล์
- + เป็นจุดศูนย์กลางของวงกลมของเมืองหลวงในประเทศไทยกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรัศมี 100 ไมล์ของกรุงเทพมหานคร
- + เบรินเดม่อนปลายกรุงเทพเป็นที่รวมและกระจายผลผลิต

2. ศูนย์กลางการ COMMUNICATION (The Centre of Communication)

- + ทางหลวงเพชรบุรี ติดต่อภายนอก
 - + ทางหลวงพหลโยธิน ติดต่อภาคเหนือ
 - + ทางหลวงมีตรภาพแบบพหลโยธินติดต่อภาคตะวันออกของประเทศไทย
 - + ทางหลวงสุขุมวิท ติดต่อภาคตะวันออกของประเทศไทย
 - + ศูนย์กลางระบบรถไฟฟ้า
 - + ศูนย์กลางการ COMMUNICATION ทางอากาศ
 - + ศูนย์กลางโทรศัพท์ โทรเลข
- ปัจจุบันมีการตัดถนนวงแหวนรอบเขตเมืองทำให้การผ่านเข้าเมืองโดยไม่จำเป็นลดลง

3. ศูนย์กลางการบริหาร (The Centre of Administration)

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมการปกครองทั้งหมด เพราะการบริหารใช้ระบบ การรวมอำนาจ (Centralization) รวมถึงกิจกรรมทางการแพทย์ การศึกษา ลักษณะดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้ยากต่อการพัฒนาภูมิภาคอื่น ๆ อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามกระจายอำนาจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ นายอำเภอ ซึ. อี.โอ. (CEO) ซึ่งเป็นการกระจายการรวมอำนาจแบบหนึ่งเท่านั้นเอง

4.ปัจจัยสังคม-วัฒนธรรม (Socio-Culture Factors)

ประชาชนในเขตชนบทชื่นชม ความศิริโภช (Civilized) ของชีวิตในเมืองใหญ่ และเหตุจากปัจจัย (1) – (3) ทำให้มุ่งแสวงหาท่าแห่ง เกียรติบด และซื่อเตียง ซึ่งมีเหตุเชื่อได้ว่ามีอยู่ในเมือง

5.ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economics)

เป็นศูนย์กลางของอาชีพนอกเกษตรกรรม (Non Agriculture) เช่น การค้า เสมียน งานพื้นที่ งานที่ไม่ใช้ความชำนาญ (Unskilled Labor) และงานบริการปี 1970 มา กกว่า 1 ใน 3 ของประชากรประกอบอาชีพเหล่านี้ อาชีพตั้งกล่าวคนไทยโดยทั่วไปถือว่ามีเกียรติมากกว่าการเป็นชาวนา และในยุคปัจจุบันกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม ปทุมธานี เป็นต้น) ยังเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมต่าง ๆ พัฒนากับการพยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมให้กระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ตามเงื่อนไขที่จำเป็น และส่งเสริมการทำให้เป็นอุตสาหกรรม

4.2 วิธีการแก้ปัญหาความแออัดของกรุงเทพมหานคร

(1) การขยับย้ายหลัง

(2) การซะลอกการเติบโตของกรุงเทพมหานคร

การขยายกรุงเทพมหานครออกไป

โครงการย้ายศูนย์ราชการ

โครงการย้ายโรงงานอุตสาหกรรม และสร้างนิคมอุตสาหกรรม

โครงการย้ายการท่าเรือแห่งประเทศไทย

โครงการย้ายสนามบิน

โครงการเมืองใหม่ และนิคมอุตสาหกรรม

(ดูรายละเอียดในการพิจารณา ศุขภาพ (อักษรทูล), 2530, หน้า 58-63)

(1) การย้ายหลัง

ความคิดตั้งกล่าวเกิดขึ้น สมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี 2485-2486 โดยวางแผนบ่ายไปที่จังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งนี้เพื่อหนีภัยสงคราม แต่ว่าจังหวัดนั้นอยู่ภายใต้เพื่อนบูรพาจักรี ไม่สามารถดำเนินการมาบ้างแล้ว ดังนั้นเป็นดังนี้

(2) การซะลอกการเติบโตของกรุงเทพมหานคร

โดยขยายความเจริญสู่ภาคต่าง ๆ และสร้างชุมชนในลักษณะเมือง บริวารรอบ ๆ

กรุงเทพมหานคร สำนักผังเมือง เสนอให้มีการย้ายสถานบันการศึกษา อุตสาหกรรม ท่าเรือ ออกจากกรุงเทพมหานคร เพราะปัจจุบันกรุงเทพมหานครเป็นเมืองท่า เมืองอุตสาหกรรม ศูนย์ธุรกิจ การศึกษาแห่งเดียวของประเทศไทย

2.2.1 การขยายกรุงเทพมหานครออกไป

ปี พ.ศ.2540 มีโครงการขยายพื้นที่ออกไป เป็น 1,000 ตารางกิโลเมตร โดยศิริรวม บางส่วนของจังหวัดนนทบุรี (อ.บางบัวทอง, ปากเกร็ด, บางกรวย) สมุทรปราการ (อ.บางพลี, บางปู) เพื่อรับรองประชากรตามประมาณการใน พ.ศ.2540 ของกรุงเทพมหานครซึ่งคาดว่าจะมีถึง 7.5 ล้านคน จะมีการกำหนดเขตของชุมชน ระบบทางด่วน ขนส่งมวลชน เส้นทางน้ำ การระบายน้ำและป้องกันน้ำ กำหนดและพัฒนาเมืองบริวารในรัศมี 100 กิโลเมตร แต่การดังกล่าวมิได้กระทำจนกระทั่งบัดนี้

2.2.2 โครงการย้ายศูนย์ราชการ

เกิดขึ้นในสมัย นายชานินทร์ กวัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยจะใช้พื้นที่เขต บางกอกน้อย ประมาณ 11,500 – 13,500 ไร่ งบประมาณ 3,000 ล้านบาท ถูกคัดค้าน เพราะจะเกิดปัญหา จราจร บุคลาศาสตร์ ความขัดแย้งระหว่างเจ้าของที่ดินกับรัฐ

2.2.3 โครงการย้ายโรงงานอุตสาหกรรมและการสร้างนิคมอุตสาหกรรม

จะช่วยลดจำนวนประชากรในกรุงเทพมหานครให้น้อยลง ขณะเดียวกัน เพิ่มความเจริญให้ภูมิภาค การดังกล่าว่น่าจะช่วยแก้ปัญหามลภาวะอึကตัววิ (Pollution) โรงงานดังกล่าวได้แก่ โรงงานยาสูบ ปูนซีเมนต์ ไม้อัด หอยผ้า เครื่องกระป๋อง ถือต่อเรื่องซึ่งควรอยู่ใกล้แหล่งวัสดุดินมากกว่าตลาดเป็นต้น อย่างไรก็ตามการป้องกันมลภาวะ ที่เกิดจากนิคมอุตสาหกรรมในภูมิภาค เป็นปัญหาที่เกิดต่อเนื่องตามมารวมถึงปัญหาเชิงสังคมอีก ๆ

2.2.4 โครงการย้ายการทำเรือแห่งประเทศไทย

ออกจากคลองเตย กรุงเทพมหานครจะได้หมดสภาพจากการเป็นเมืองท่า โดยการสร้างท่าเรือน้ำลึกและขยายฝั่งทะเลเพิ่มอีก เช่น จังหวัดชลบุรี ระยะ ถูกกำหนดเงินการงานฯ ตลอดจนการขนส่งสินค้าเข้าออกจะย้ายตามไปโดยอัตโนมัติ

โครงการดังกล่าวปัจจุบันได้มีการสร้างท่าเรือที่แหลมฉบัง และยังมีปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการอยู่บ้าง

2.2.5 โครงการย้ายสนามบิน

สูบนองงุเห่า หรือที่อื่น ๆ ในปัจจุบันสนามบิน “หนองงุเห่า” ซึ่งมีรือทางการว่า “สุวรรณภูมิ” แต่เดิมเป็นสนามบินในฝัน กำลังจะเป็นความจริงเร็ว ๆ นี้ (ประมาณ พ.ศ.2549)

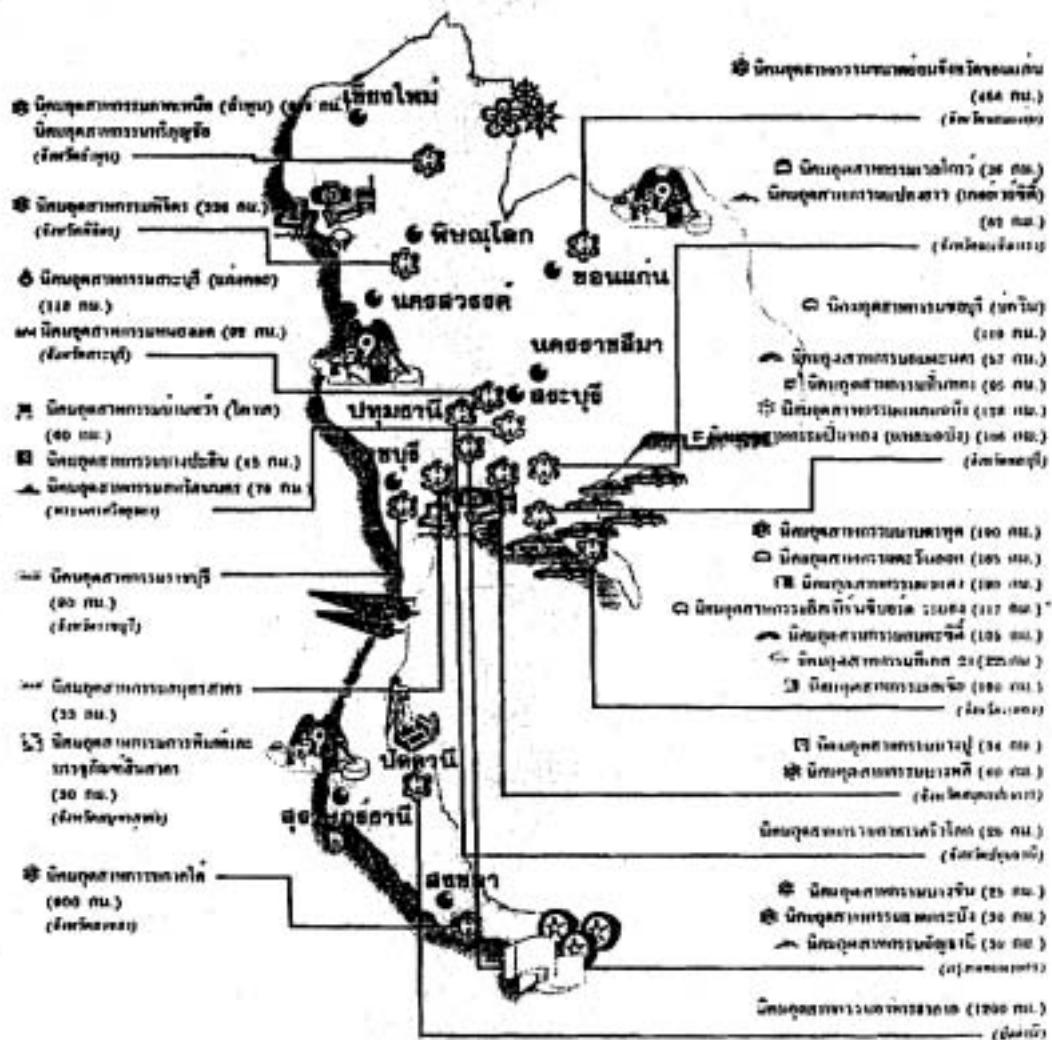
2.2.6 โครงการสร้างเมืองใหม่และนิคมอุตสาหกรรม

เพื่อช่วยลดการเดินทางของกรุงเทพฯ รัฐบาลภายใต้การบริหารของ พsn.นายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๖๗ ทักษิณ ชินวัตร ได้เสนอโครงการสร้างเมืองใหม่ที่บางส่วนของ จ.นครนายก และ จ.สระบุรี ในลักษณะของเมืองบริวาร แต่ต้องเพิ่มพูนปัญหาอุปสรรคจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่ยากจะประสบความสำเร็จ ในระยะเวลาอันใกล้นี้

สำหรับนิคมอุตสาหกรรม นอกจากเป็นตัวช่วยในการช่วยลดการเดินทางไกลของกรุงเทพฯ แล้ว ยังเป็นการสร้างเมืองใหม่ในรูปแบบ "เมืองอุตสาหกรรม" ซึ่งในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อการดึงกล้ามจัดเป็นการทำให้ชุมชนมีลักษณะเป็นแบบเมือง (urbanization) จากการหน้าที่พิเศษคือ "การอุตสาหกรรม" ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา (development) โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (Industrial Estate Authority of Thailand ; IEAT) (ดูภาพ "นิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย ,34 นิคมฯ 15 จังหวัด ประกอบ)

นิคมอุตสาหกรรม แต่ละแห่งจัดเป็นสังคมหนึ่งเพื่อการดึงกล้ามจัดทำให้มุ่งเน้นมาอยู่รวมกันเป็นสังคม เพื่อประกอบอาชีพในโรงงานต่าง ๆ ภายใต้นิคมอุตสาหกรรมนั้น ๆ ถ้าโรงงานในนิคมสนองตอบทรัพยากรมบุษย์ในจังหวัดนั้น ๆ ปัญหาที่ตามมาจะมีน้อยกว่า การขยายพื้นที่ประชากรที่มาจากการต่างห้องถิ่น โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับปัญหาชุมชนและอัจฉริยะ เป็นเบื้องต้น นอกเหนือจากปัญหาอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป

นิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย (34 นิคมฯ 15 จังหวัด)

ที่มาของแผนกนี้ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ; Industrial Estate Authority of Thailand (IEAT), A special publication of the Bangkok Post.

ความสัมภัย

จากการศึกษาการขยายตัวของความเจริญเติบโตเมืองเปรียบเทียบระหว่างเมืองในสังคมที่พัฒนาแล้ว ดังเช่น เมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา กับเมืองในสังคมกำลังพัฒนาหรือเมืองในประเทศของโลกที่สาม ดังเช่น กรุงเทพมหานครของประเทศไทย เราได้พบกระบวนการการทำให้เป็นเมือง (Urbanization) ในรูปของการเจริญเติบโตเมือง (The Growth of City) ที่แตกต่างกัน (1) นับถึงแต่ขั้นตอนการวิวัฒนาการของเมืองจากก่อนอุตสาหกรรม ไปเป็นอุตสาหกรรมและเมืองมหานครรวมถึงอภิมหานคร และ (2) การขยายตัวของเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีเหตุมาจาก การทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ส่วนกรุงเทพมหานครที่เป็นตัวอย่างการขยายเมืองในประเทศโลกที่สาม คือประเทศที่ต้องพัฒนา หรือพัฒนาน้อยหรือกำลังพัฒนา ทั้งหลาย ส่วนใหญ่ นั้นคือเมืองเดิมที่ขึ้นพราทางการเพิ่มขึ้นของประชากรตามธรรมชาติ และการอพยพประชากรจากชนบทเข้ามาในเมืองอันเป็นผลมาจากการปัจจัยด้านของชนบททำให้เมืองมีลักษณะเป็นเมืองมากเกินไป (Over Urbanization) และเอกอัครา (Primate City)

ศัพท์ที่ควรรู้

Pre-industrial period, Urban-industrial period, Metropolitan period, Megalopolitan period, down town decentralization, Megalopolis, Urbanization, Suburbanization, underdeveloped countries, developing countries, developed countries, Primate City, pull factors, push factors, urban area, suburban area, rural area.

ชื่อที่ควรทราบ

Kammeyer, Ritzer, Yetman, Hughes and Sternberg.

ทดสอบความสามารถ

แบบอัตโนมัติ

1. ขั้นตอนวิวัฒนาการเขตเมืองของประเทศไทยเป็นเช่นไร จงอธิบาย
2. การที่ในปี ค.ศ.2333 (ค.ศ.1790) ประเทศไทยเป็นรัฐที่อาณาเขตอยู่ในเขตเมืองร้อยละ 5.1 เป็นสิ่งที่ชี้ว่าขณะนั้นมีรูปแบบใด จงอธิบายเมืองดังกล่าวในทุกประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้อง

3. จังอธิบาย "Megalopolis" ในเชิงสังคมวิทยา
4. จงชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง "Urbanization" กับ "Sub-urbanization" ในประเด็นการขยายตัวเมือง
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตหรือการขยายเมืองของประเทศในโลกที่สามเป็นแบบใด จงอธิบาย
6. จงอธิบาย "Over urbanization" ในเชิงสังคมวิทยาเมือง
7. จงอธิบาย "Primate city" ในเชิงสังคมวิทยาเมือง
8. จงอธิบาย ความสัมพันธ์ระหว่าง "Push factors" กับ "Pull factors" ของสังคมกำลังพัฒนากับสังคมพัฒนา ในเชิงสังคมวิทยาเมือง
9. การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามทฤษฎีการขยายตัวเมืองแบบใด จงอธิบายทฤษฎีนั้น

แบบปรนัย

1. ที่งได้เป็นตัวชี้ความเป็นเมืองระดับก่อนอุดหนาทกรรมของประเทศไทย
หัวข้อมริกา
 - 1) เมืองมีขนาดเล็ก
 - 2) การอาชีพใช้แรงงานคนและลัตว์เป็นหลัก
 - 3) การคุณนาคทางน้ำมีบทบาททางเศรษฐกิจ
 - 4) ข้อ 1 และ 3)
 - 5) ถูกทิ้งหมู่
2. อาชีพหลักของชาวเมริกันที่อาศัยอยู่ในเมืองระดับเป็นเมืองและอุดหนาทกรรม ได้แก่ตัวเลือกใด
 - 1) ค้าขาย
 - 2) กลิกรรม
 - 3) กรรมกร
 - 4) ข้อ 1 และ 2
 - 5) ถูกทิ้งหมู่
3. "ชานเมือง" เกิดขึ้นในกระบวนการก่อขยายเป็นเมืองตามตัวเลือกใด
 - 1) ก่อนอุดหนาทกรรม
 - 2) อุดหนาทกรรม
 - 3) มหานคร
 - 4) เทศบาลเมือง
 - 5) เทศบาลนคร
4. จากผลิติปี พ.ศ.2333 ประชากรของประเทศไทยหัวข้อมริกาอยู่ในเมืองเพียงร้อยละ 5 และคงให้เพิ่มขึ้นของประเทศตั้งแต่เป็นเมืองตามตัวเลือกใด
 - 1) หลังอุดหนาทกรรม
 - 2) อุดหนาทกรรม
 - 3) ก่อนอุดหนาทกรรม
 - 4) มหานคร
 - 5) เทศบาลกรรม

5. อัตราการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจเมืองเป็นไปตามด้วยเลือกได้
 - 1) ขยายตัวเฉพาะเขตใจกลางเมือง
 - 2) ขยายตัวเฉพาะเขตชานเมือง
 - 3) ทั้งเขตใจกลางเมืองและเขตชานเมืองมีอัตราการขยายตัวเท่ากัน
 - 4) เขตใจกลางเมืองมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าเขตชานเมืองในระยะแรกๆ
ของกระบวนการยกถ่ายเป็นเมือง
 - 5) เขตชานเมืองมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าเขตใจกลางเมืองในระยะแรกๆ
ของกระบวนการยกถ่ายเป็นเมือง
6. โลกที่ 1 (The First World) เป็นชาติของสังคมตามด้วยเลือกได้
 - 1) สังคมพัฒนา
 - 2) สังคมพัฒนาอ่อนยังด้อยพัฒนา
 - 3) สังคมกำลังพัฒนา
 - 4) ข้อ 2 และ 3
 - 5) ถูกหั้งหมัด
7. โลกที่ 3 (The Third World) เป็นชาติของสังคมอะไร
 - 1) สังคมพัฒนา
 - 2) สังคมพัฒนาอ่อนยังด้อยพัฒนา
 - 3) สังคมกำลังพัฒนา
 - 4) ข้อ 2 และ 3
 - 5) ถูกหั้งหมัด
8. การขยายตัวของเมืองที่เป็นแบบเดียวกันทุกขั้นตอนปรากฏในสังคมอะไร
 - 1) สังคมโลกที่ 1 และสังคมกำลังพัฒนา
 - 2) สังคมโลกที่ 3 และสังคมพัฒนาแล้ว
 - 3) สังคมบุรุป และสังคมเมริกาใต้
 - 4) ข้อ 1 และ 2
 - 5) ผิดหั้งหมัด
9. การขยายตัวเขตเมืองในสังคมโลกที่ 1 (The First World) เป็นแบบใด
 - 1) แบบเป็นไปทีละขั้นตอน สามารถเปลี่ยนแรงงานส่วนเกินในชนบทให้เป็น
ประโยชน์ต่อการขยายตัวทางอุดหนากรรมในเมือง
 - 2) เกิดควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
 - 3) ระยะแรกของการปฏิวัติอุดหนากรรมแรงงานส่วนเกินจากชนบทย้ายเข้า
มาทั้งหมดการขาดแคลนแรงงานในเขตเมือง
 - 4) ข้อ 1 และ 2
 - 5) ถูกหั้งหมัด
10. ปัจจัยบ่งชี้การเป็นเมือง ระบบมหานคร (Metropolis) ในประเทศ
ที่หัวข้อมากได้แก่อะไร
 - 1) ขนาดเมือง กลืน曩ส่วนของเมืองที่อยู่ใกล้เคียง
 - 2) สถานที่ตั้ง ถนนไฮเวย์ ซูเปอร์ไฮเวย์ ทางด่วน
 - 3) เส้นทางคมนาคม ไฮเวย์ ซูเปอร์ไฮเวย์ ทางด่วน
 - 4) ข้อ 1 และ 2
 - 5) ถูกหั้งหมัด

11. ปัจจัยบ่งชี้การเป็นเมือง ระยะมหานคร (Metropolis) ในประเทศไทย
สหรัฐอเมริกาได้น่าจะได้
 1) เทคโนโลยี ระดับสูง ส่งผลให้โครงสร้างอาชีพบริการมีอัตราสูง เพราะ
โรงงานใช้แรงงานมุ่งเน้นอย่าง
 2) การกระจายขยายเมือง เกิดขึ้นเมืองแบบต่าง ๆ
 3) อาชีพ คนงานเสื้อคลุมปากขาว (white collar workers) มีอัตราส่วนสูง
 4) ข้อ 1) และ 3) 5) ถูกทิ้งหมด
12. ระยะเป็นเมืองอภิมหานคร (Megalopolis) ในสหรัฐอเมริกา เกิดจากอะไร
 1) การขยายตัวทันชื่องระหว่างเมือง (Tower)
 2) การขยายตัวทันชื่องระหว่างนคร (City)
 3) การขยายตัวทันชื่องระหว่างมหานคร (Metropolis)
 4) การขยายตัวทันชื่องระหว่างอภิมหานคร (Megalopolis) 5) ผิดทิ้งหมด
13. การขยายตัวของมหานคร (Metropolis) ต่าง ๆ ทำให้เกิดการทับซ้อนกัน
รอบนอกของมหานครที่อยู่ติดกัน เกิดการเชื่อมโยงและการพัฒนาระหว่าง
เมือง (Urban) กับชนบทเมือง (Suburban) ก็อทฟ์แมน (Gottmann) เรียก
กระบวนการดังกล่าวว่าอะไร
 1) Metropolis 2) Megalopolis 3) City 4) Megacity 5) ผิดทิ้งหมด
14. เมืองอาณานิคม (Colony city) ส่วนมากอยู่ในสังคมตามตัวเลือกใด
 1) โลกที่ 1 2) โลกที่ 2 3) โลกที่ 3 4) ข้อ 1 และ 2 5) ผิดทิ้งหมด
15. การแลกเปลี่ยนแบบไม่เป็นธรรม (Unequal exchange) ปรากฏมากใน
ความสัมพันธ์ตามตัวเลือกใด
 1) ประเทศไทยในสังคมโลกที่ 1 กับโลกที่ 1
 2) ประเทศไทยในสังคมโลกที่ 2 กับโลกที่ 2
 3) ประเทศไทยในสังคมโลกที่ 1 กับโลกที่ 3
 4) ประเทศไทยพัฒนาขึ้นต้องหรือกำลังพัฒนา 5) ข้อ 3 และ 4
16. ในระบบโลก (World system) เมืองต่าง ๆ ของอาณานิคม จัดเป็นเมืองตาม
ตัวเลือกใด ของประเทศไทย
 1) เมืองบริวาร (Satellites) 2) เมืองศูนย์กลาง (Core City)
 3) เมืองพึ่งพา (Peripheral City) 4) ข้อ 1 และ 3 5) ผิดทิ้งหมด

17. "เวียงจันทร์ หลวงพระบาง ไชยปุน งานอย" เคยเป็นเมืองบริหารของเมืองอะไร
- 1) ลอนดอน (London)
 - 2) ปารีส (Paris)
 - 3) นิวยอร์ก (New York)
 - 4) เอเธนส์ (Athens)
 - 5) โรม (Rome)
18. หน้าที่โดยทั่วไปของ "เมืองอาณา尼คอมสเปน" คืออะไร
- 1) นำความมั่งคั่งจากอาณา尼คอมกลับไปสเปน
 - 2) อำนวยความสะดวกในการ "รุกราน" และ "ควบคุม" ป้องกัน ชนพื้นเมือง
 - 3) ป้องกันกบฏ (rebellion) จากราษฎรชาวนี้เมืองอาณา尼คอมควบคุม-ชนพื้นเมือง
 - 4) ข้อ 1 และ 2
 - 5) ถูกหั้งหมด
19. ในส่วนของมีชั้นคนเรือสเปน เน้นสิ่งใด
- 1) การเผยแพร่ศาสนาเพื่อขยายบ่ามเติบโต
 - 2) สถาบันพัฒนาชาวพื้นเมืองเพื่อเตรียมภาคของอาณา尼คอม
 - 3) เป็นเครื่องมือสร้างความเป็นธรรมระหว่างชาวสเปนกับชนพื้นเมือง
 - 4) ข้อ 1 และ 3
 - 5) ถูกหั้งหมด
20. ตักษณะของผู้นำชาวสเปนที่ปกครองอาณา尼คอมเป็นอย่างไร
- 1) ขอนั่งราชภูมิแห่งหลวง
 - 2) ต้องการซึ้งชื่นในกระบวนการเพื่อปกครองและปลั๊กสุดยอด
 - 3) มีตักษณะของผู้ประกอบการหรือผู้บุริหาร (entrepreneur ; อาณาจักร พระเนื้อรัตน์) ที่ดี
 - 4) ข้อ 1 และ 2
 - 5) ถูกหั้งหมด
21. สิ่งใดที่ถ่วงความเจริญทางเศรษฐกิจแก่ "เมืองอาณา尼คอมสเปน"
- 1) ชนชั้นผู้นำสเปน (Spanish elite) ที่ปกครองอาณา尼คอมถือครองที่ดินทั้งในเขตเมืองและชนบทห้ามใช้ที่ดินในทางธุรกิจ
 - 2) ความมั่งคั่งเน้นสร้างศาสนสถานที่สวยงามมากกว่า การลงทุน หรือการผลิต
 - 3) การตักตวงความมั่งคั่งกลับสเปน
 - 4) ข้อ 1 และ 2
 - 5) ถูกหั้งหมด
22. เมืองอาณา尼คอมในการปกครองของประเทศอะไร ที่มีการพัฒนาทั้งสถาปัตยกรรม ทั้งกองทัพรที่ด้าวและตลาด ในช่วงระยะเวลาที่เป็นอาณา尼คอม
- 1) ดัชและอังกฤษ (Dutch and English's Colonies)
 - 2) โปรตุเกส (Portugal)
 - 3) สเปน (Spain)
 - 4) ข้อ 2 และ 3
 - 5) คิดหั้งหมด

23. การเปรียบเทียบ การเจริญเติบโต เมืองบัวโนสไอร์ส (Buenos Aires) เมืองหลวงของประเทศอาร์เจนตินา ปราศจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางด้านช้ายเมืองทั้งที่เป็นอาณาจักรสเปนถึง 200 ปี กับนครนิวยอร์ก หลังจากที่ตั้งตัวเมือง 200 ปี มีประชากรถึง 150,000 คน และมีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ ภายในเขตเมืองและระหว่างเมือง ซึ่งให้เห็นถึงประดิษฐ์อะไร
- นโยบายอาณาจักรมีผลต่อการเจริญเติบโตเมือง
 - การเกษตรกรรมและนโยบายกับการขยายตัวเมือง
 - การขยายตัวเมืองมีผลลัพธ์ต้องกับการอุดหนาหกรม
 - ข้อ 2) และ 3)
 - ผิดทั้งหมด
24. เมืองอาณาจักรในแอฟริกา ที่เคยเป็นอาณาจักรของประเทศตะวันออกเฉียงใต้รับการพัฒนามากที่สุด
- สาธารณรัฐอียิปต์ (United Kingdoms)
 - โปรตุเกส (Portugal)
 - ฝรั่งเศส (France)
 - เบลเยียม (Belgium)
 - ผิดทั้งหมด
25. ประเทศในแอฟริกาที่เคยเป็นอาณาจักรของประเทศใหญ่ที่สุด พัฒนาไปอย่างไร
- ฝรั่งเศส (France)
 - โปรตุเกส (Portugal)
 - เบลเยียม (Belgium)
 - ข้อ 1) และ 2)
 - ถูกทั้งหมด
26. การเจริญเติบโตเมืองในประเทศไอล์สที่ 3 ที่เป็นผลมาจากการจำนวนประชากร (Population size) ได้ส่งผลต่อปัจจัยอะไรให้เกิดความไม่สงบ
- สถาบันศาสนาให้ภูมิเพื่อสนองตอบความต้องการของชาวเมือง
 - การขยายตัวของตลาด ส่งผลต่อเกษตรกรที่เคยผลิตเน้นบริโภคเป็นการผลิตที่เน้นการซื้อขายแต่ชาวไร่ชาวนา ขาดความรู้ทั้งการผลิตและการตลาดสมัยใหม่
 - นายทุน พ่อค้าในเขตเมือง เข้าถือครองที่ดินในการทำกำไรผลิตสมัยใหม่
 - ข้อ 1 และ 2)
 - ถูกทั้งหมด

27. "ชุมชนในเขตเมืองมีลักษณะทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับชุมชนในเขตชนบท" เป็นรูปแบบที่เกิดจากการบ้ายถัญจากชนบทเข้าเมืองในสังคมอะไร
- 1) โลกที่ 3
 - 2) โลกที่ 1
 - 3) ต้อยพัฒนา พัฒนาด้อย กำลังพัฒนา
 - 4) โลกที่ 3 หรือสังคมต้อยพัฒนา พัฒนาด้อย กำลังพัฒนา
 - 5) โลกที่ 1 หรือสังคมกำลังพัฒนา
28. "วัฒนธรรมจากกลุ่มหนึ่งถ่ายทอด กระจายไปสู่กลุ่มอื่น ๆ" เป็นความหมายของอะไร
- 1) การกระจายทางวัฒนธรรม (Culture diffusion)
 - 2) การยืมวัฒนธรรม (Culture borrowing)
 - 3) นวัตกรรม (Innovation)
 - 4) การค้นพบ (Discovery)
 - 5) การประดิษฐ์ (Invention)
29. "กลุ่มที่รับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นที่ทำการถ่ายทอดกระจายวัฒนธรรมเข้ามา" เป็นความหมายของอะไร
- 1) การกระจายทางวัฒนธรรม (Culture diffusion)
 - 2) การยืมวัฒนธรรม (Culture borrowing)
 - 3) นวัตกรรม (Innovation)
 - 4) การค้นพบ (Discovery)
 - 5) การประดิษฐ์ (Invention)
30. ตัวเลือกใดจัดเป็นเขตหรือพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร
- 1) เขตเมือง (Urban area)
 - 2) เขตชานเมือง (Suburban area)
 - 3) เขตชนบท (Rural area)
 - 4) ข้อ 1 และ 2)
 - 5) ถูกหั้งหมด